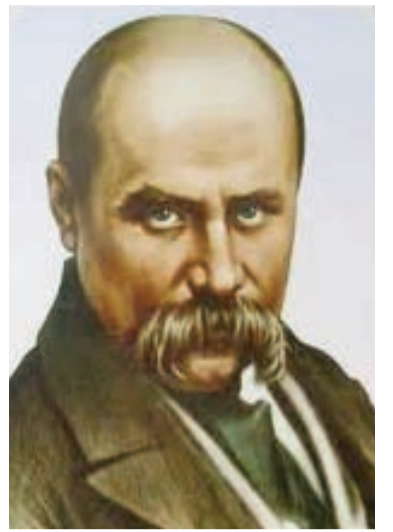

Український ВІСНИК

М. Улевіч

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXI. № 19-20 (жовтень) 2014

СТЕПАНУ БУЧУТІ – 70

З нагоди сповнення 70 літ редакція «Українського вісника» бажає голові СУРу, бувшому українському депутату Степану Бучуті міцного здоров'я, наснаги у праці на користь українській громаді, довголіття, сповнення всіх бажань і задумів.

Бажає йому успішно завершити доручений українцями мандат керівника української організації і передати кермо гідному насліднику. Водночас висловлює теплу подяку за все те, що він здійснив на чолі української громади Румунії.

На многая літа, Ювіляре!

Прочитайте:

- ❖ Негостина – 65 років розмаїтої української культурної діяльності
- ❖ Сильвестр Яричевський – світоч і громадянин
- ❖ Життя прожити не поле перейти – інтерв'ю з Ярославою Колотило
- ❖ 100-річчя з дня народження учителя Данила Шандра
- ❖ Русинська «агресія»
- ❖ Книга-сповідь «Сирітська душа» Савети Вереряну
- ❖ Покровонько, покрий мою головоньку

Про походження імені «Козак Мамай»

Як багаторічний член Наукового товариства ім. Шевченка в Дніпропетровську, я спробував дослідити походження імені «Козак Мамай». Про східну версію походження свідчить і звучання самого імені «Мамай», і дещо з атрибутики на його художніх зображеннях, вельми поширених в українській народній творчості протягом останніх століть, з яких, за даними мистецтвознавця Лідії Яценко, збереглося понад 100 автентичних глибинно-народних зображень у стилі наївного примітивізму.

Слово «мамай» у тюркських мовах, за словником Володимира Даля, означає «чудище, яким лякають дітей» (зрозуміло, татарських чи інших східних народів). Під час і після татаро-монгольської навали, тобто десь починаючи з XIII ст., несподіваною появою абстрактного страхітливого завойовника «Мамая» могли лякати і слов'янських дітей.

У сучасній монгольській мові збереглося лайливе слово «мам» у значенні «чорт, диявол». Про це можна дізнатися, відкривши «Монгольсько-руський словарь», під редакцією А. Лувсандендева (Москва, 1957). Ознаку родового відмінку «ай» можна бачити і в бурятській мові. Таким чином, для східних народів «мамай» – це дещо надреальне, нег'ативне, незрозуміле, чим можна навіть дітей лякати.

Саме таке трактування образу сприймає і художньо обіграє режисер фільму «Мамай» Олесь Санін. Коли героїня фільму (напевно, кримська татарка) запитує героя-козака: хто він є, той, не знаючи її мови, не може або ж не хоче чітко й однозначно самовизначитись і показує на широкий степ. В очах героїні розпач – її дитинча поруч – вона з острахом знижує плечима: «Мамай?» З цього визначального епізоду ім'я козака й потрапило у назву фільму.

Здавалося б, усе стало на свої місця, але ж... Таке режисерське розуміння поняття «мамай», на жаль, входить у суперечність з традиційним художнім образом козака, що спокійно сидить у холодку під деревом, схрестивши ноги, та попиває мед-горілочку, граючи на кобзі. Це мирний козак – він без зброї: рушниця висить десь на гілці, спис встромлено у землю. Який же він «диявол»? Таким татарську дитину не злякаєш! Тож треба шукати інше Мамаєве коріння.

Читаємо у книжці Миколи Баскакова про російські прізвища тюркського походження (Москва, 1979) щодо можливості етимології імені Мамай від монгольського слова «мама» (жіночі груди).

Саме у цій формі й треба, на мою думку, шукати розгадку імені.

Дитинча, яке ссе груди матінки, абсолютно беззахисне. Воно нездатне до активної дії, агресії. Козак Мамай – теж символ мирного споживання життя. Він нікому нічого поганого не робить і, як бачимо, робити щось лихе не має наміру.

З іншого боку, не варто штучно шукати в зображеннях козака пози медитації на кшталт «пози лотоса» – саме у такий спосіб звикли сидіти тюркські народи, так зручніше їм, бо ж ноги короткі й кривуваті (тисячолітні ж бо вершники). Навчилися у них отак сидіти на землі й козаки, особливо якщо побували в турецькій неволі. Воно й зручніше, бо де знайдеш у степу лаву до столу? І біля багаття отак сидіти безпечніше – не тільки вуса й оселедець, а й сап'янці не обсмалиш.

Щодо кобзи в руках Мамаєва, варто згадати про ще один з символів-ознак української ментальності – кобзарів. Вони заробляли на життя у єдиний можливий для них спосіб – грали на кобзі та співали. Козак Мамай – зрячий, має зброю, коня, ошатний, тож начебто не бідує. Усе він має, але ж байдикує!

А тепер для контрасту покажемо пересічного українського селянина минувшини, хлібороба-гречкосія, який, заробляючи на життя тяжкою щоденною працею, завше мріяв про мить перепочинку, коли можна буде, як нині кажуть, розслабитися, тобто побайдикувати. До речі, і слово байдикувати походить від тюркського слова «бай» – тобто пан. А пани ким були? Так, неробами! Селяни малювали свою мрію «Козаком Мамаєм», саме козаком, героєм у очах гречкосія. Мамай, навоювавшись, дістав право на відпочинок.

Отже, час зробити підсумок: трактування образу Козака Мамаєва, що запропоноване у цій статті, відповідає на усі запитання і в семантичному, і в образотворчому аспектах.

Володимир ЄФИМОВ

(За газетою «Свобода» – США)

Найдавніший пам'ятник Києва

Уже 160 років стоїть у Києві пам'ятник св. Володимирові Великому, який навірнув Київську Русь до Христа. Пам'ятник було відкрито 10 жовтня 1853 року на території, де були виноградники Михайлівського Золотоверхого монастиря. Її називали Михайлівською (рідше Олександрівською) гіркою.

Насправді цей пам'ятник був другим вшануванням святого, тому що 15 вересня 1802 року біля джерела «Хрещатий ручай» за проектом головного архітектора Києва Андрія Меленського було встановлено 18-метрову колону з написом «Святому Володимирові – просвітителю Росії». У 1804 році Митрополит Серапіон дав розпорядження щороку здійснювати хресний хід від Софіївського собору до джерела і святити його воду.

Тепер цей монумент вважають пам'ятником надання місту Магдебурзького права.

У 1829 році Київ відвідав цар Микола I і коли він оглядав схили Дніпра, генерал-губернатор Петро Желтухін звернувся до нього з пропозицією встановити пам'ятник св. Володимирові. Через три роки, 11 жовтня 1832 року, з тією ж справою до царя звернувся новий генерал-губернатор Василь Левашов. Цього разу Микола I дав згоду.

Одночасно почалися заходи з спорудження університету (Інституту права), і навіть йшли мова про встановлення пам'ятника біля нього, де тепер стоїть Тарас Шевченко.

Президент Академії мистецтв Олексій Оленін доручив створення проекту столичному скульпторові українського походження Василеві Демут-Малиновському.

20 травня 1833 року на засіданні ради Академії мистецтв В. Демут-Малиновський подав перший проект пам'ятника. Св. Володимир тримав хрест і стояв на п'єдесталі у вигляді скелі, з обох боків якого били фонтанчики. У 1835 році цар був невдоволений цим варіантом і відіслав проект на вдосконалення.

Микола Пименов запропонував свій проект, на якому св. Володимир стояв у спокійній позі, тримаючи хрест і меч. Унизу були сім янголів.

У 1835 роботу передали Олександрові Тонові. Він запропонував восьмикутну каплицю візантійського стилю, на ній – у повний зріст св. Володимир, внизу – чотири євангелісти. Було схвалено використати п'єдестал О. Тона й скульптору В. Демут-Малиновського, який захворів і 1846 року помер. Модель скульптури не збереглася.

Микола I роботу передав баронові Петрові Клодту Фон Юргенсбургіві. У 1851 році скульптор приїхав до Києва. Почалося підготування гірки до встановлення пам'ятника, зокрема мурування стовпа під постамент, зміцнення схилів. 24 березня 1853 чавунні деталі п'єдесталу доставили водою з Калуги.

Скульптуру, відлиту у Санкт-Петербурзі, потягом везли до Москви, а далі кінями до Києва. Її супроводжував особисто П. Клодт. Дорогу розмили дощі, і візники залишили обоз. П. Клодт кілька діб охороняв скульптуру.

Перспектива будівництва пам'ятника викликала різкий спротив Митрополита Філарета. Церква була проти подібних зображень святих. Зрештою він погодився на пам'ятник за умови затвердження в липні 1853 року проекту будівництва Володимирського собору. 10 жовтня 1853 року пам'ятник було урочисто відкрито. Презентацію монумента поєднали з відкриттям Ланцюгового мосту через Дніпро 15 жовтня 1853 року.

З часом Володимирська гірка стала парком у його теперішньому вигляді. Певний час чавунну поверхню постаменту фарбували у білий колір. Намагалися підсвічувати пам'ятник газовими горілками. У 1895 році за гроші мецената, відомого київського підприємця Семена Могилювцева було встановлене електричне підсвічування хреста.

Врадянські часи пам'ятник став одним з небагатьох монументів, споруджених до 1917 року, яким вдалося уціліти. Проте з нього намагалися збити всі прикраси релігійного змісту.

Бронзова статуя Хрестителя Русі з великим хрестом у правиці та великокнязівською шапкою у лівій руці височить на 16-метровому постаменті, що має обриси восьмигранної каплиці. Висота пам'ятника – 20,4 метра.

Монумент св. Володимирові Великому – найстаріший скульптурний пам'ятник у Києві, що зберігся у практично первинному вигляді.

Його історію докладно дослідили київські історики Дмитро Малаков і Леся Толочко.

Левко ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ

НЕГОСТИНА – 65 років розмаїтій українській культурній діяльності

Не раз говорять: Негостина – колись української буковинської пісні, Негостина – центр української культури на Буковині! Приємні негостинцям атрибути. Але що воно по суті: винятковий феномен, чи благородне поєднання тлінного з нетлінним, вмирушого з невмирущим?...

Негостина – це звичайне буковинське село, в якому, як і в інших багатьох місцевостях, існує щось надзвичайне, притаманне душі та духовності того роду, що сотворився і скріпився із ласки Божої в певному просторі цього світу.

Чому то так? Ось запитання, яке залишиться назавжди риторичним і спонукуватиме тільки до мудрих медитацій!...

Для негостинців – це їхня родюча земля, це їхні жваві потоки, це їхні сади і квітники, це тутешнє ласкаве сонце та благодатний клімат, що разом сотворили у єстві негостинця добру душу і щирю гостинність. Корінь «гостина» в складі назви «Негостина» має конкретне значення та історичні конотації, пояснені нами в «Село Негостина – духовне джерело українського етносу Буковини». Слово «гості» в давній українській мові означає «купці, що приходять іздалека». Мабуть, не випадково головну вулицю села негостинці назвали спершу «Гостинець», а потім переіменували на «Тараса Шевченка».

І побачив Всевишній таких гостинних людей, і сказав: облагороджу їх різними талантами, щоб правдиво панували над тим, що Я сотворив для них!...

І негостинці правильно зрозуміли Божу благодать, бо обрали із Святого Письма принаймні два основні речення: «І побачив Бог усе, що сотворив: і воно було дуже добре» (Буття, 1-31) та «Істинно бо кажу вам...» (Матей, 5-18). Це дві святі підвалини біному життю-смертю: чинити добро та говорити правду. Тільки таким життям можна побороти смерть і заслужити вічність!...

І почали вони розумно обробляти землю, самі собі вирощували розсаду та нащеплювали найплідніші сорти фруктових дерев, займалися бджільництвом, обробляли дерево, добували каміння, побудували собі церкву (1798 р.), а потім школу (1884 р.), виготовляли одягу, риштовали вози та всяке обладнання і визначились з-поміж них мудрі ковалі, бляхарі, теслярі та столярі, шнайдері (кравці), шевці, а потім дзіґарністи (годинникарі), шофери, механізатори, механіки, слюсарі, будівельники, техніки-установники та ще інші різні ремісники. Не пробуємо називати їхні імена тільки тому, щоб не оминати кого-небудь!

І з таких господарів не могли не виховатись не менш талановиті їхні діти. І пішли негостинці дорогою школи, місцевої, а потім серетської середньої української, тобто рідної, а потім багато із них дорогою вищої освіти. Скоро вишколились із них вчителі, професори, інженери, медкадри, економісти, офіцери, техніки високої кваліфікації та ін.

І, як говорять мудреці, коли щасливо поєднуються земля із небом, тобто плоть наша із розумом, то обов'язково появляються і письменники, музики, художники, співаки, актори, танцюристи, спортсмени, а їхня діяльність накопичується в скарби культурної діяльності, їхні постаті стають зразковими колонами рідної культури в стилі тайного призначення кожного із них.

Деякі історики схильні до ідеї, що Австрійська імперія цивілізувала, між іншими, і Буковину. Якось частина правди є в цьому, якщо брати до уваги, принаймні, рапорт генерала Сплєні царю Францу-Йозефу про стан Буковини.

Але, я б сказав, що скорше добре зерно цивілізації знайшло на Буковині, і зокрема в Негостині, сильно родючий ґрунт.

Дід Іван Кідеша (Лісовий) розповідав мені, що в Негостину під час Австрії почали надходити безплатно книжки-календарі, в яких знаходились поради про землеробство, садівництво, бджільництво і т.п., та ще всякі журнали, газети і навіть література на українській мові. І це все приходило, бо в Негостині було досить багато письменних людей. Цей факт мені підтвердив і наш негостинський поет Михайло Волощук, але про іншого негостинця, Івана Костинюка, котрий склав собі чималу бібліотеку і в 1948 році подарував її Культурному дому села, засновуючи сільську бібліотеку і будучи першим її бібліотекарем. Недавно, негостинський професор Іван Кідешук показав мені збірку поезій Сильвестра Яричевського, видану 1914 року в Чернівцях, на якій написано олівцем: Бібліотека Івана Костинюка. Інший негостинець, названий Вуйко Клим, був своєрідним колекціонером газет і журналів,

знав все, що діється в світі, готовий дати раду всім бажаним в найскладніших життєвих проблемах – розповідав мені мій сусід, майстер-будівельник Кость Клим. А простий негостинський селянин Василь Григорчук, прозваний Малик, знав «Кобзар» Шевченка напам'ять. Наведені приклади це тільки кілька позначок того глибокого басейну народної культури, в надрах якого викристалізувались сотнями, можливо й тисячами літ, обряди, звичаї і традиції, колядки, вінчування, пісні, балади, байки, казки, прислів'я тощо. Негостинський народний духовний скарб увічнівся тим, що передається з роду в рід, від старших до молодших, в постійній духовній діяльності, якимось таємним чергуванням: то хоровими виступами, то театральними виставами, то оркестром мандолін, то оркестром народної музики, то вокальними групами, то солістами і, нарешті, танцями.

І завжди виявлялись з-поміж негостинців особливі постаті, люди певної харизми, що вміли дати певний вияв тому негостинському духовному резервуару. Я б їх назвав духовними колонами в стилі буковинської української культури, які піднесли негостинську культурну самодіяльність до рівня професійності. Свідчать про це незчисленні почесні місця та дипломи, заслужені на місцевих, національних та міжнародних конкурсах і фестивалях.

Ці духовні колони новішого часу – **Дмитро Аріч, Дмитро Куява, Михайло Волощук та Микола Майданюк.**

Дмитро Аріч – учитель, який повернувся із полону 1947 року, людина великої душі, яскравого розуму та чистої прозорливості, зараз побачив спосіб піднесення духовного рівня своїх односельчан дорогою рідної культури, використання місцевих талантів і ставить на сцену, ні більш, ні менш, як п'єсу-оперету «Наталка Полтавка» І. Котляревського. Репетиції відбувалися в домі заможного селянина Прокопія Білецького, а потім

вже в школі і Культурному домі, улаштованому в будівлі колишньої жандармерії. Першими виконавцями-акторами були, окрім кількох вчителів, парубки і дівчата села: Дмитро Гарасимюк, Михайло Федюк, Зоня Кідеша, Марія Аріч, Таня Григораш, Василь Поповинюк та ін. Вистава зазнала гучного успіху, і Дмитро Аріч ставить на сцені драму Михайла Старицького «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці». Під час вистави «навіть муха не бриніла в залі» – кажуть ще живі свідки, а в перших рядах засідали почесні г'азди села та батьки наших акторів.

Дм. Аріч переписував п'єси із класичної української драматургії, котрих вважав, що можна поставити на сцені в Негостині, та започаткував своєрідну рукописну бібліотеку українських п'єс, дійшовши до 14-го тому.

Дмитро Куява – вчитель, викладач математики, людина рідкісної скромності, обдарована чи не всіма талантами: режисер, гример, актор, співак, маляр, виробник реквізитів. Після змінення місця роботи Дм. Арічем, продовжує театральну діяльність і ставить на сцені комедію Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці». Вистави чудові, публіка в захваті чи то в Негостині, чи то в Сереті, Марицеї, Бродині. Слідують п'єси: «Доки сонце зійде – роса очі виїсть», «Глитай або ж павук» та «Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького, «За двома зайцями» і «Талан» М. Старицького, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Вкрадене щастя» І. Франка, «Безталанна» Карпенка-Карого і «Над лиманом» Є. Коротченка. Тут вже піднялась когорта вельми талановитих вчителів: Микола та Сільвія Майданюк, Надія Білецька, Домніка Ріщук, Домніка Фрасинюк і незрівняний виконавець, головний комедійних ролей, Михайло Волощук. «Безталанна» таланить негостинському театральному гуртку в такій мірі, що приносить найвищі нагороди на міжобласному конкурсі в м. Ботошан: премію найкращого режисера (Дм. Куява), премії за найкращу роль (Сільвія Майданюк, Надія Білецька та Михайло Волощук). Це була вершина негостинської театральної діяльності.

Михайло Волощук – людина доброї душі, веселої вдачі, талановитий художник, поет, композитор, музикант і диригент, талановитий актор. Виконані ним ролі ще досі живі в пам'яті негостинців. Його поетична творчість опублікована в п'ятьох збірках, пісні його увійшли в репертуар негостинських вокальних колективів, а картини, головні гірські пейзажі, давно перетнули кордони країни. Гордиться виїмковою силою пам'яті, міг вивчити за кілька днів роль до п'єси в п'яти діях. Розповів нам таку смішну пригоду: «Було якось влітку, вивчав я роль Стецька на городі в кукурудзах, бо дома не було де. Якось сусідка почула мене і приходить до мами: – «Чуєш, Маріє, з Ганьком шос нидобри, гуори сам до себе, піди з ним до ворожки!...»

Виконував ролі в майже всіх вище перелічених п'єсах, і кожне виконання заслуговувало повноцінну шану як колега, так і глядачів.

Один із вагомих внесків М. Волощука в культурну спадщину Негостини, і не тільки, це створення дівочого вокального гурту «Негостинські квіти», що понад десять років чарував публіку українськими піснями від Негостини до Кимпунгу, від Сучави та Ботошан до Чернівців, Бухаресту на численних конкурсах та фестивалях. Пелюстки отих негостинських квіток сплели вічний вінок краси нашої рідної культури, вінок, що увінчає назавжди постать нашого поета, художника, музики та актора.

Микола Майданюк – людина особливої серйозності, твердої волі, але тонкої чутливості відносно музичного звука. За фахом професор

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Закінчення на 16 стор.)

Книга-сповідь «Сирітська душа»

Савети Вереряну

Дзвонить активний співробітник «Українського вісника» Микола Курилюк і ділиться радісною новиною: вийшла дуже цікава книжка, яку написала Савета Вереряну, з дому Зелезняк, отже українка, з села Ґрецька (теперішня назва Калинешти-Єнаке), яке належить до буковинської громади Дарманешти. Книжка під назвою «Сирітська душа» написана румунською мовою, бо пані Савета літературною українською не володіє, а тільки місцевим говором, та не цурається свого рідного кореня. Вона, каже Коля, дуже бажає, щоби хтось переклав хоч би уривок з її писання. Чи не міг би я взятися за цю справу, коли одержу книжку?

Невдовзі книжку пані Савети я одержав і прочитав. Вона вразила мене своєю правдивістю. Це не література, а сповідь душі (сирітської). З неї постає нелегка доля сільської дівчинки, яка у перші роки дитинства залишилася круглою сиротою, виростала у сім'ї дідуся по матері, зазнала гіркої життя у сирітському домі під час шкільних років, тяжко здобула вищу освіту, зазнала багато горя і кривд, коли працювала в освіті, бо ж була людиною справедливою, якій були чужі компроміси. Але душа її не зачерствіла, вона не втратила віру в людей, у чесність і справедливість. Вона виклала без прикрас і без вигадок своє життя перед читачами,

щоби вони, як пише у вступному слові «Там рідний мій край», стали добрішими і людянішими.

Я впевнений, що книга-сповідь пані Савети Вереряну (Зелезняк) знайде теплий відгук не тільки в серцях її земляків із Ґряцької, а і в серцях тих, кому ця книжка попаде до рук.

Для перекладу на рідну мову пані Савети я вибрав вступний розділ, в якому вона пише теплими словами про своє українське коріння у буковинському селі Ґряцька, бо всі інші розділи тісно пов'язані між собою, їх не можна перекладати окремо, не ущербивши при цьому цілого. А ціле – життєва сповідь авторки.

М.М.

Савета Вереряну

ТАМ РІДНИЙ МІЙ КРАЙ (слово до читача)

Спогади! Який прекрасний дар! Яке перенесення у тривожне чи щасливе минуле! Це нагода аналізу, самопізнання та повчання. Дякую тобі, Господи, за те, що Ти дав мені їх. Вони кличуть мене з глибини часу, душі, з нагромадженнь болів, терпінь та злигоднів. Заставляють винести їх на світ і подарувати тобі, дорогий читачу, щоби ти пізнав душу свого ближнього, став добрішим і благішим, терплячішим і людянішим. Дарую їх тобі, аби ти знав, як жилося десятиліття тому і цінував те, що дано тобі від природи, або що успадкував від свого роду; щоби втілив свої здібності і радів тим, чого можеш досягти власними силами.

Тепер, коли переживаю моменти з мого дитинства, здаю собі справу, що в мене воно було ненормальним у нормальності; у нормальності, бо після війни всім було нелегко. Анормальним, бо я була сиротою і жила з

дідусям і бабусею та меншими братами матері, як квітка-бур'ян, як приймачка, бо було нікуди.

Розплющила я очі на святій і мальовничій Буковині, у селі, що за двадцять п'ять кілометрів від Сучави, Серету і Радівців. Село Калинешти-Єнаке, що належить до громади Дарманешти, розташоване у північній частині Сучавського повіту – це рідне село моєї матері Валерії Зелезняк, яка вийшла заміж за Мігая Стойку з села Плопень, що належить до сучавської комуни Салча.

Кажу розплющила очі у Ґрецькій, бо ж народилася у селі Плопень, та після смерті моїх батьків під час епідемії висипного тифу, що лютував після Другої світової війни, батьки матері забрали мене до Ґрецької.

Мене зацікавив топонім Ґрецька. По інтернету дізналася, що Воєвода Александру сьомого січня 1403 року подарував село Ґрецька Епископату Молдови, село яке близьке до міста Сучави, зі всіма його давніми готарами (...).

Таким чином, я вияснила топонім: отже греки, Греція, грецьке село по-українськи, звідки по-румунськи *Grețca*.

А звідки походить топонім Калинешти-Єнаке? За документами він пов'язаний з якимось Келіном, резешом у війську Штефана Великого, який очевидно володів землями у теперішній зоні трьох сіл: Калинешти-Єнаке, Калинешти-Васілаке і Калинешти-Купаренко – за іменами його спадкоємців.

Цей край був колись володінням австрійським, а границя з румунським королівством проходила між Іцканами і Бурдуженами.

Люблю називати село Ґряцька, як називали його мої предки по материнській лінії і як неофіційно називають і тепер люди з Калинешти-Єнаке та сусідніх сіл.

Донедавна всі мешканці цих сіл говорили українською мовою. Рідко можна було зустріти селянина, який би не балакав по-українськи (...)

Недавня статистика засвідчує, що «більше половини населення громади Дарманешти володіє українською мовою». Як назвати це явище? Еволюцією, чи інволюцією? Як би воно не було, повільне зникнення рідної мови лякає мене. Я пробувала навчити цієї мови моїх дітей, та не вдалося. Коли мій син Мігай почув, що я говорю по-українськи, він глянув на мене здивовано і стурбовано запитав:

– Що з тобою, мамо?

Тепер, ставши дорослими, Мігай і Бриндуша жаліють за свою нехоть у дитинстві, та вже запізно.

З румунської переклав
Михайло МИХАЙЛЮК

ЖИТТЯ ПРОЖИТИ – НЕ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ

Інтерв'ю з ЯРОСЛАВОЮ КОЛОТИЛО – радником у Міністерстві культури, головою Бухарестської філії СУРу

– Нікому не віриться, що активна, енергійна, життєрадісна пані Славка (Ярослава Орися Любомира Колотило) представник українців у Міністерстві культури, голова Бухарестської філії СУРу, в кінці року закінчує свій трудовий стаж.

Як і всі, хто тебе знає і цінує, не можу уявити тебе «на заслуженому відпочинку» – як прийнято називати вихід на пенсію.

А тобі, пані Ярославо, як бачиться цей «заслужений відпочинок»?

Невже без клопотів організування різних заходів, поїздок у різні зони країни, де відбуваються українські культурні дійства, в яких відіграєш нераз вирішальну роль, без участі у різних закордонних українських подіях?

– Дійсно, може, нікому не віриться – бо і мені досить важко усвідомити, що вже дійшла і я до того «порога життя», якому не всі радіють, – вихід на пенсію. Дожила і я, слава Богу (бо ж не всім це вдається!), до цього «заслуженого відпочинку» і час прийшов розлучитися із тією роботою, яку я так щиро полюбила. Працюючи понад два десятиліття радником у Міністерстві культури Румунії, я мала можливість сприяти відродженню і збереженню української культури і, таким чином, якимось «увійти в історію». Перші 5-10 років пореволюційних змін позначилися у Дирекції Національних меншин як роки щасливих перемін, коли всі етноси мали змогу виражати себе у культурі, а ми, працівники міністерства, підтримувати їх фінансово і «стратегічно», так би мовити. Дирекція наша, як така, уже розснвана, працівників залишилась тільки троє (колись було 12!), а культуру нацменшин перебрав фінансувати Департамент міжетнічних відносин, що при Уряді Румунії.

А щодо виходу на пенсію, коли ще в силі, то я хочу залишатись реалістом. Не буду плакати й страждати за те, що, як це звучать нав'язні смутком слова пісні – «вже й мені зозуля відкувала». Стараюсь спокійно дивитись на те, що приходить інший етап життя, правда, важчий, коли настає неспроможність «бігати» як ти сказав по різних регіонах країни і усіх усюдах, де відбуваються українські культурні дійства, організувати їх та брати участь у численних закордонних подіях. Як то кажуть наші виважені гуцули: «кожне у свій час»!

Дякую за твою оцінку – «активна, енергійна, життєрадісна». Так мене часто характеризують і

мої друзі-колеги із міністерства, і не хочуть ніяк повірити ні вони, що скоро прийдеться їм зі мною розлучитися. Але сподіваюсь, що ці мої якості не покинуть мене скоро, тому що – це наслідок моєї любові до людей, до культури, до наших традицій, яких я стреміла зберігати як у моїй професії, так і в громадській діяльності і в сім'ї, яку я також «спокусила» до цього. Такі ж якості потрібні будуть мені і на «заслуженому відпочинку» у сімейному крузі, де я маю допомагати дітям нянчити внуків (яких у мене вже аж троє) і у нелегкому господарстві. Якщо буде сил і моєї потреби, обіцяю, що не покину зовсім українську громадську діяльність, яка для мене стала ціллю життя.

– У такі моменти кожна людина, котра немарно прожила своє життя, оглядається і підбиває підсумки, себто дає оцінку здобуткам, але й певним несповненням, бо життя, особливо у царині культури, не завжди рівна стежка-дорога, але часто й колюча стерня...

– Як каже українська приказка, «життя прожити – не поле перейти», а підбивати підсумки, як кажеш, після 25 років праці в культурі, досить складна справа. Після диктатури Чаушеску потрібно було протоптувати нові стежки у відродженні нашої культури і, в той самий час, спостерігати зі смутком, що не все вдається, тому що інколи якраз ті, які мали би тебе підбадьорити до нових зрушень, старалися розохотити. Щастя, що були щирі українці – якраз твої буковинці, покійні уже професори В. Янош та Іван Фрасинюк, які мене підохотили. І так, я втерла сльози і постановила собі, що треба іти у «життєвий бій»! Деяким подобається хвалитися, як багато зроблено у цій галузі (правда, трохи більше, ніж у інших галузях життя українців!), а в дійсності, як мало, на жаль, суттєвих змін для української меншини, яка вважається за чисельністю третьою меншиною в Румунії, першого із семи слов'янських меншин.

Коли мене одного разу запитали працівники Інституту дослідження національних меншин Румунії із Клужу: «чи ми маємо якийсь український професійний чи аматорський, театр» – ні! «чи ми маємо хоч один український, офіційно визнаний, музей?» – ні! «Чи організуємо в Румунії українські табори для дітей і молоді?» – ні! «Чи маємо фундаментальну книгу про історію і сучасність українців Румунії або Союзу Українців Румунії?» – ні! «Чи маємо редакцію в румунському телебаченні чи хочай би редактора?» – ні! «Чи ми відродили всі втрачені українські церкви?» – в більшості ні (особливо у Добруджі і Буковині майже не відбулося щодо цього суттєвих змін). Досить сумна картина, яку я тільки тоді усвідомила! Проти всіх цих несповнень в галузі нашої культури і духовності я

старалася боротися, але не завжди мене «чули» ті, що мали відгукнутися. Правда, що вимагати прав для українців мали більше можливостей наші представники у Румунському Парламенті, а не державні службовці, як я. На деякі прохання не отримували ми підтримки місцевої влади, а в деяких напрямках самі українці виявляли свою якусь неспроможність. Крім того, були ще й інші перепони, як і те моє тимчасове звільнення із праці через те, що на одній конференції у Констанці я дозволила собі говорити про відродження українського богослужіння у церквах українців Добруджі, право, яке дає нам Конституція країни, а люди наші дарма цього вимагали!.. Покликали мене назад на цю роботу через два роки, коли тодішній депутат Вікентій Николайчук, нині покійний, перетворив посаду із половини на цілу ставку і не знайшлося іншого фахівця. Так що, дійсно, пане Михайле, стежка ніяк не була рівна, а дуже часто – «колючим терням», помимо багатьох немалих, все ж таки, здобутків для української національної меншини, яких мені вдалося реалізувати разом із Союзом Українців Румунії і Міністерством культури, завдячуючи наполегливій праці деяких наших сучасників-ентузіастів!

– Які були твої, пані Ярославо, перші кроки на ниві української культури? З якими надіями ти ступила на цю нелегку дорогу? Коли прийшли перші успіхи?

Я запам'ятав дитячий співочий колектив «Веселі дзвіночки», який переріс у чудовий ансамбль «Зоря», в якому ти виступала і виступаєш зі двома дочками і сином.

Та одне бачити на сцені сформовані колективи, та інше, так би мовити, закулісна робота з ними – підбір членів, репетиції.

Які ще дійства, котрі стали традиційними, належать твоїй ініціативі?

Зосереджуся більше на тій діяльності, яку я починала у столиці Румунії при Союзі українців Румунії а потім у Міністерстві культури, куди я прийшла працювати в березні 1992 року. Слід згадати наші перші кроки ще із 1990 року у новоствореному осередку при СУРі. Там ми організували перший «Різдвяний український вечір», куди до «Веселих дзвіночків» завербувала своїх дітей і племінників і разом із нашими активними жіночками у той час, ми пробуджували і підтримували український дух. Пригадую, як п. Ткачук «закидав» мені – «відколи прийшла Славка, у СУРі стало людно!». Таке саме ми робили, коли «відважилася» організувати вперше «Свято Шевченка», за підтримкою мого міністерства, куди я тільки-що поступила працювати. Пам'ятаю, що тоді мені прийшлося, вперше у моєму житті, дати інтерв'ю нашій літературній газеті «Наш голос». А інтерв'ю

Інтерв'ю взяв М. МИХАЙЛЮК

(Закінчення на 6 стор.)

Ансамбль «Зоря»

ЖИТТЯ ПРОЖИТИ – НЕ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ

Інтерв'ю з ЯРОСЛАВОЮ КОЛОТИЛО – радником у Міністерстві культури, головою Бухарестської Філії СУРу

(Продовження з 5 стор.)

вийшло 1992 року, нр. 1 (9), під заголовком «Я не люблю дивитися згори» і взяв його мені ніхто інший, як ти, пане редакторе Михайле Михайлюк. Вдячна я тобі за те перше інтерв'ю (і скільки інтерв'ю ще не прийшлося мені давати потім – як у Румунії, так і за кордоном!) і за це інтерв'ю (надіюсь – не останнє). Там я розказала про наші ініціативи і ти, як мені пригадується, повірив в мої сили, як і мої начальники в міністерстві, які відчували, що я, хоч і скромна тоді і невідважна, зможу ще багато більше зробити для української культури.

Бачу, торкаєшся тут якраз моєї громадської діяльності, цікавлячись про діяльність «Зорі», яку ти не раз відмічав у часописі, тому що ця діяльність, хоч і переплітається із професією в міністерстві, не є те саме. «Дзвіночки» у певний момент, правда, переросли у гурт «Зоря», якого мала я нагоду створити у 1995 році на прохання голови Молодіжної організації, що діяла при нашій філії СУРу, молодого тоді теолога Остапа Лупшака. Перші кроки були важкі, всі почали співати двоголоссям, але щоразу просили мене придбати українські костюми тоді, коли ніхто не хотів чи не міг нам допомогти. Ходила «жебрати» їх до Чернівців, навіть до Києва, і тільки у 1997 році, коли була створена перша Міжурядова румунсько-українська комісія, ми отримали від української комісії за сприянням Товариства «Україна – Світ» перші хорові костюми. Гурт переріс потім у ансамбль пісні і танцю, яким певний час керувала пані Тетяна Федурця, дружина дипломата із Закарпаття.

Культурні заходи, які я ініціювала при міністерстві «на прохання СУРу», і деякі з них стали традиційними, це: «Фестиваль українських колядок і обрядів» у Сіреті, Міжетнічний фестиваль «Співжиття» на Буковині, «Фестиваль-конкурс української поезії» у Вишній Рівні, «Українська осінь» у Реметах, «Гуцульська Міра» у Бистрім, «Святкування-річниця поета Гаврила Клепуща» у його і моєму рідному селі Вишівській Долині, «Шевченківські свята» і «Дні української культури» по всіх усюдах, де живуть і діють українці Румунії. Слід згадати підтримані мною через міністерство і польові дослідження українців у Добруджі і у Марамороші-Сату-Маре, організування наукових симпозіумів, деякі разом із бухарестським факультетом славістики – «Іван Франко – 150 років від народження», «Дні слов'янських мов» та спільно із СУРом і МК – «Святкування Ольги Кобилянської» – у Бухаресті і в Гура Гуморулуй, «Свято Мазепи» у Галаці і Бухаресті, «Зустріч українських письменників» у Марамороші (2006 р.), два симпозіуми на тему «По слідах закарпатських козаків» у Тульчі, «Свято Лук'яна Кобилиці» та фестиваль «Ульмові листя» в Ульмі-Нісіпіту, річниця Сильвестра Яричевського у Сереті. Підтримала також успішне продовження Міжнародного фестивалю українського фольклору (у Сереті, Тимішорі і двічі у Тульчі), та видання книги-альбому «Гуцульські вишивки» Мирослави Шандро і багато інших.

– Які відзнаки, пані Ярославо, ти одержала протягом десятиріччя на службі української культури? Знаю, що їх не мало!

Сказати щиро правду, я ніколи не очікувала, віддаючи свої сили справі культури, на якісь нагороди. Я працювала, бо так відчувала, тому що я наслідувала приклад моїх родичів, свідомих українців: батька – інженера Дмитра, матері – вчительки Анни Вершигори і не менш свідомих родичів мого чоловіка – Наталії і отця Михайла Колотило. Але, признаюсь, коли отримала першу медаль у 2004 році, а потім коли почали «литися» й інші, відчула, що потрохи признають мою працю і була щасливою за поважні нагороди. Перша медаль і диплом «За культурні заслуги», II-ий ступінь, прийшла від румунської влади. А потім:

– Грамота і Медаль з сторони Товариства «Україна – Світ» в березні 2005 р.;

– Грамота і Медаль від Міністерства культури і туризму України, все у 2005 р.;

– Медаль від Управління культури Державної Адміністрації Івано-Франківської області за

«Зоря»

співпрацю в галузі культури 2006 року з нагоди святкування десятиріччя Українського ансамблю «Зоря»;

– Медаль «Вірність козацьким традиціям», вручена 2009 року, з нагоди відзначення 300 річниця від смерті гетьмана Мазепи;

– Медаль «Заслужена Гуцулка України», вручена на X-му Фестивалі гуцулів від Товариства «Гуцульщина» (2012 р) та медаль «Патріот Гуцульщини» від Асоціації Гуцулів Львівщини;

– Медаль «200 років з дня народження Т. Шевченка», отримала в березні ц.р..

У листопаді 2011 року мала честь стати лауреатом «Премії Ольги Кобилянської» у Чернівцях за громадську діяльність (єдиний раз, коли отримала і матеріальну нагороду), а Фонд «Галактика», керований колишнім президентом Леонідом Кравчуком, включив Ярославу Колотило у престижну книгу «Україна і українці. Цвіт нації – гордість України» у 2008 році. Отримала ще багато почесних грамот та дипломів, вручених при різних нагодах, як у Румунії, так і за її межами.

– Чи завжди твої ініціативи мали підтримку з боку проводу СУРу? На кого ти найбільше опиралася у своїй роботі?

– Як я уже вище згадала, не завжди. Не всі лідери СУР мене, на жаль, розуміли (хоч могли бути бачити і перевірити, що я не зазіхаю на їх крісла і посади!). Деколи, з певним нюансом гумору говорили, особливо перший наш лідер:

«Колотилиха наколотила...». Якщо бралася до роботи «ага, хочеш проявитися!», якщо вагалася, – «ага, боїшся праці!». Правда, деколи признавали мій вклад у відродження культури («якби не було Колотилихи, її би потрібно віднайти...», говорив колишній голова). В дійсності, без постійної фінансової підтримки СУР наша діяльність не могла би розвиватися, а я на цьому і опиралася. Опиралася також на підтримку Української Православної Церкви в Румунії та її представників, які вміли поєднати богослужіння із проявом прадідівської традиції, культури. А особливо опиралась я на підтримку окремих порядних людей, з якими, працюючи плідно і не водно легко, все більше скріпилися наші дружні стосунки. А таких друзів у мене немало і вони живуть по цілій Румунії, у багатьох кутках України (в Одесі, Чернівцях, Києві, Закарпатті, Львові, Луцьку, в Острозі тощо), а також в українській діаспорі – в Польщі, Словаччині, Німеччині, Канаді, Сербії чи Угорщині. Хотілося б їх усіх перечислити, але вийшов би задовгий «споминок». Напишу про них у мемуарах, яких збираюся, будучи на пенсії, написати. У всякому разі, дякую їм щиро, що не підвели, а підтримали у найважчі моменти нашого культурного життя.

– Які ще запитання міг я ще поставити тобі, щоб найповніше вияснити твою багаторічну плідну діяльність?

– Запитань можна би ще багато ставити, бо є на що відповідати, але тоді може вийти цілий роман із мною прожитого, так званого «роману життя», а інтерв'ю вийшло би надто довгим і нудним. Взагалі, цього я стараюся уникати, хочай деякі мої колеги від СУРу принагідно

намагаються підкреслити: «пані Колотило любить говорити». Дійсно, я завжди любила, щоб людина виразила все те, що має на душі (скритих людей не люблю), щоб при певній нагоді передала свої вітальні слова і думки (мені навіть подобаються характерні українські короткі тости!) і щоб тоді, коли говорять на великому заході представники влади або установ, їх слово, щоб чули і розуміли всі (забезпечуючи завжди переклад). І так, запитання мало би звучати: «Чи правда, що Я. Колотило любить говорити, чи багато говорити?», на що я

уже відповіла, але ще додам так: ніяк не подобається мені пустословіє і зловживання терпеливістю присутніх людей на організованих заходах, тому тільки, що хтось любить слухати свою «красномовність»!

Мала би бажання, пане Михайле, ще передати цим шляхом, моїм сім'ї так: хай вибачить мені, що не завжди мала можливість опікуватися нею, будучи досить часто у відрядженнях. Подякувати хочу особливо дітям моїм, що вони у весь цей період мали розуміння до мене і ніколи не чула від них: «знову кудись ти, мамо, їдеш?!». Вони, сподіваюсь я, розуміли, що якщо мама їде кудись, то тільки тому, що так потрібно. Дякую одночасно дітям, що супроводжали мене на культурній українській ниві, діючи у Молодіжній організації і у ансамблі «Зоря» при СУРі.

А наших усіх українців ще хочу попросити: хай дотримуються шевченківського заклику хоч зараз, у велику річницю нашого Кобзаря: «...чужому научайтесь, свого – не цурайтесь!... Бо хто маму забуває, того Бог карає!». Будьмо горді, що ми українці, бережим зі святістю нашу самосвідомість, а через неї традиції, духовність, мову і культуру, одним словом наше продовження тут, де нам довелося жити і творити.

Дякую тобі, пане Михайле, і «Українському віснику» за можливість «наговоритися!»

Інтерв'ю взяв М. МИХАЙЛЮК

100-річчя з дня народження учителя Данила Шандра

Одинадцять років тому я писав про нашого учителя і директора, коли йому перестало битися серце на 89 році життя, а тепер Всевишній дав мені можливість згадати і написати про головні моменти в житті великої Людини, учителя і директора Нісіпітської школи, бо Данило Шандро учителював різними селами, де займав і посаду шкільного директора.

Данило Шандро народився 27 жовтня 1914 року в селі Банилові над Черемошем у багатодітній сім'ї.

Життя покійного було дуже складне через історичні обставини того часу. Після чотирирічки в рідному селі Банилів юний Данило вступає до так званої Нормальної школи в місті Вашківці (тепер Чернівецька область). Через короткий час Вашківська школа розсновується і його переводять до Нормальної школи у селі Шендрічень недалеко міста Дорогой. Випускники Нормальної школи призначалися в українські села, де вони одержували більшу платню з умовою, щоб старанно дбали про румунізацію українського населення. В той час, між двома світовими війнами, Румунія була в сусідстві із єдиною в світі комуністичною державою, тобто з Радянським Союзом, і тому власті ототожнювали українців із росіянами, називаючи їх більшовиками. Тому у Великій Румунії повністю було заборонено в школах навчати дітей українського етносу рідної мови. Під час королівської диктатури скрізь писало: «Говоріть тільки порумунськи!» Всі признають, що це був чорний період в історії Румунії.

Покійний наш директор був надзвичайно пунктуальною, скромною, наполегливою людиною. Залишив «спогади» про головні моменти свого життя. «Спогади» надруковані на друкарській машинці українською мовою, якої Данило ще із юнацьких літ навчився від старших братів, котрі за часів Австрійської імперії вивчали у школі рідну мову. Ось як починає він свої «Спогади»: **«Постараюся передати дечого, що запам'ятав, починаючи з дитинства. Було це пізнісенької осені та початок зими 1918 року, як несподівано увійшов у нашу хату румунський патруль, бесідували з родичами, щось заговорили і до мене і пішли далі по хатах, як доказ нових властей у нашому краю.»**

Від цієї історичної дати румунські власті пильно почали етнічну чистку з українським населенням у Румунії. Українські поселення були прозвані «Localități eterogloate» і рідна українська мова була виключена із шкіл цих місцевостей тотально. Якщо мої три старші брати вчилися на рідній мові за Австрії, то нас троє молодших не мали цього права, начеб ми були від мачухи. Частина українських учителів були пенсіоновані передчасно, інші були на курсах румунської мови у Ясах. Але ж не всі, що були на курсах, були прийняті вчителювати...»

«...До так званих місцевостей – localități eterogloate – післали та іменували учителів із бувших повітів Дорогой і Фалтічень. Окрім платні, вони діставали добавку. Ці учителі забороняли учням говорити на перервах українською мовою. Учень, який порушив приказ, був караний стояти на колінах з руками догори.»

Щоб прискорити асиміляцію українців, кожний писарчук мав право самовільно міняти назви місцевостей, а головне прізвища людей, українські на румунські. Наприклад: Гатна на «Dărmănești», Верполя на «Pădureni», Яворець на «Paltin» та інші.

Так само прізвища людей, як: Шандро на «Șandru», Купченко на «Cupciancu», Андрюк на

(Андрієску) «Andriescu», Вітенко на «Vîțencu» та інші.

За національний український дух, за його стійкість щодо свого кореня, Данило Шандро був під пильним наглядом. Про один момент хочу і я розповісти, бо був очевидцем покарання із сторони сикуритати нашого директора. Це було 1971 року. Я учителював у восьмирічці с. Лупчина, де був директором школи. В той час передплачував зарубіжну пресу на українській мові, бо мені дуже подобалася, а до того була дуже дешева. Мав абонемент на газету «Наше слово» з Польщі, яка мала великий вплив на наш український дух. З України мені приходили «Український кінотеатр» і «Перець». Мав бесіду із двома офіцерами секурістами, котрі хотіли мене переконати, що наші румунські газети кращі від польських і українських, і до того це – шкідлива справа і неправильна для молодого директора. В кінці розмови мені рекомендували займатися серйознішими справами, читати румунську пресу, а не українську.

Дали мені прочитати статтю пана Данила Шандра про «Навчання української мови в Румунії», котра вийшла у «Нашому слові» в Польщі. Стаття нічого не містила проти румунського керівництва, уряду, навпаки, пан Шандро написав, що українці Румунії користуються конституційними правами. Офіцери мені рекомендували, щоб я засудив пана Шандра, що він поступив неправильно і т.д. Скоренко скликали виконавчий комітет сільради, де пан був членом. Була присутня і директорка-координатор шкіл громади Ульма. Офіцери пояснили нам яку «дурницю» написав учитель Шандро і звеліли, щоб кожний із членів комітету гостро розкритикував автора статті і що треба його покарати. На засіданні ніхто не сказав ані словечка, включно примар і партійний секретар. Один із офіцерів був українець, випускник відділу української мови та літератури, котрий не був згідний із ім'ям Данило Шандро і висловився: «Що, цей «індивід» португалець або іспанець, що підписується «Даніло»? Цей секуріст, з яким і я мав кілька «зустрічей», бо писав листи до Німеччини, поздоровлення, ще, мабуть, «працює», бо він присутній на різних симпозиумах, організованих СУРом.

Покійний директор Шандро так «злякався» тоді офіцерів, що за короткий час в тому самому «Нашому слові» вийшла його інша стаття «Митці з України в Румунії», але цим разом підписана Дмитро Лісовий.

Офіцери мали інформацію, що учителі Мирослава і Данило Шандро на уроках української мови використовують українські дитячі журнали «Барвінок» та «Світанок». Нові «зустрічі», нові вивідування, хто їм дав вказівки і дозволив вживати на уроках чужі журнали. В ролях ті самі офіцери, серед яких і «наш» українець, котрий, мабуть, сьогодні має солідну пенсію. Знаю, що

Сім'я Шандро

Мирослава і Данило Шандро

цим разом пана Шандра взяли з Нісіпіту до Радівців, де писав деклярації, там тримали до 9 години вечора, хоч у 8 годині був останній поїзд до Нісіпіту, але Бог поміг, бо його за півтора години привезли пограничники, котрі мали службу в Нісіпіті, де існували пограничні пости, а учителі були в добрих стосунках із пограничниками, як перші сусіди із школою, вони заходили до вчителів Шандрів після закінчення роботи, проводили приємно час у хатньому музеї учителів.

За серйозність в учительській праці, за здібність і поведінку все населення нашого села Нісіпіту поважало їх і ще й сьогодні їх учні, вже старшого віку, говорять тільки похвально, із радістю, що мали таких достойних учителів.

Все ж таки потрібно обов'язково згадати місцевості, де працював учитель Данило Шандро.

Як пише в своїх «Спогадах», пан Шандро мав учительського стажу 38 років, з яких половину в с. Нісіпіту. Із «Спогадів» дізнаємося, що в Єдинцях вчив дітей євреїв, у Климівцях коло Серету дітей руських-липован, на Буковині дітей румунів і українців, у Банаті, після війни, як біженець, вчив дітей румунів с. П'єстроаса (1945-1946 рр.). Після повернення з Банату на Буковину учителював у Мілішівцях, Климівцях, Рогожештах, Киндештах, а також у с. Біволерія – спеціальна школа для глухонімих, звідки вийшов на пенсію.

Після закінчення учительської праці до смерті проживав у місті Радівці.

За учительську успішну працю Міністерство освіти нагородило пана учителя Данила Шандра званням передовий учитель Указом із 19 червня 1958 р. Це висока нагорода, бо в той час Сучавська область мала лише кількох учителів із таким званням.

В Нісіпіті, окрім директора школи, був комунальним депутатом, членом виконавчого комітету сільради, головою судової місцевої комісії.

Був кореспондентом центральних, обласних, а пізніше повітових газет.

У нас, в Нісіпіті, пан директор із великим захопленням працював у розповсюдженні науки і культури.

25 січня 1947 року одружився із учителькою Мирославою-Ольгою Бородай. Мали сина Богдана, а пан професор Остап-Бородай Шандро усиновлений.

Пані учителька Мирослава збирала, упорядкувала і видала два збірники гуцульських співа-нок, зібраних у селах громади Ульми, а також у меншій мірі у Бродині, Киндештах та Рогожештах.

Також видала альбоми «Гуцульські вишивки», які вийшли у видавництвах «Букрек» (Чернівці) і «Лідана» (Сучава).

Учителі школи с. Нісіпіту тому сім років відкрили Меморіальний музей Данила і Мирослави Шандро. В цій справі велику допомогу подав їх син Остап – професор пенсіонер, котрий проживає у Бухаресті.

Юрій ЧИГА

Сильвестр Яричевський

В м. Сереті 27 вересня втретє відбулося вшанування пам'яті Сильвестра Яричевського – видатного українського письменника, поважного професора, палкого просвітника та відданого бургомістра другої столиці середньовічної Молдавії в роки першої світової війни.

Захід цього разу розгорнувся завдяки Сучавській філії СУРу, особливо її голови Борислава Петрашука, із залученням місцевої мерії в особі Адріана Попою та Генерального Консульства України в м. Сучаві в особі Його Ексцеленції Василя Боєчка.

Примножили свято шани виняткового світоча та громадського діяча міста Серету високодостойні гості з Чернівецького Національного Університету ім. Юрія Федьковича, професори-др. Володимир Антофійчук та Оксана Івасюк, а також учні українського відділу серетського ліцею ім. Лацку Воде, викладачі та освітяни українських громад Сучавщини.

За християнським звичаєм дія розпочалась панахидою за упокоєння душі усопшого в Бозі Сильвестра Яричевського, котру відслужив собор з п'ятох преподобних отців: Івана Волощука, Николая Николаїшина, Василя Стойки, Маріуса Кірілоае та пароха місцевої греко-католицької церкви Василя Поповича. Після святслужби всі разом рушили до цвинтаря, де спочиває прах того, якому написано на надгробному хресті: Професор Сильвестр Яричевський. Могила скромна, як скромно і перебувають, взагалі, поміж нас мудрі постаті. Перед його прахом всі поклонились, поставили квіти та спімнули «незлим, тихим словом».

Нагоду наблизитись до світла творчості Сильвестра Яричевського та його громадсько-просвітницької діяльності дав круглий стіл, організований в «Залі воєвод» мерії міста Серету. Відкрив цей важливий момент свята голова Сучавської філії СУРу Борислав Петрашук, запросивши до президії гостей та представників установ, що сприяли розгортанню події. Поважним запрошеним цього заходу був і тепер онук Сильвестра Яричевського, професор Сильвестр Пинзаріу, який і зараз проживає у домі свого славного дідуся.

Борислав Петрашук: – Вельмишановні гості з України! Вельмиповажний пане Генеральний Консул України в Сучаві! Високодостойний пане мер! Дорогі українці! Ініціатива Сучавської філії СУРу вшанувати пам'ять Сильвестра Яричевського здійснилась. За це я хочу насамперед щиро подякувати місцевій греко-католицькій церкві, яка палко підтримує українство в Сереті, Генеральному Консульству за підтримку, та не в останній мірі меру міста Серету пану Адріану Попою за надані умови. Я радий, що разом з нами гості з України, навіть один гість із Америки, та українці із багатьох околиць Сучавщини. Мета нашого заходу – це вшанування постаті Сильвестра Яричевського, а в подальшому, спільними зусиллями поставити погруддя цьому особливому духовному та громадському діячу міста Серету. Донині ми не змогли цього зробити, були і неприємні події в Україні, але надіюсь, що наступного року або хоч до сотого відзначення дати його смерті (2018 р.) це нам вдасться, бо С. Яричевський заслуговує цього і як письменник, і як просвітницький діяч, і як бургомістр.

Наш круглий стіл буде відбуватись нестандартно: доповіді переплітатимуться із ліричними моментами та виступами вокальних і вокально-інструментальних колективів під керівництвом пана Миколи Крамаря та пані Зірки Янош. Надаю слово гостям та авторам доповідей, але перед тим вокально-інструментальний колектив пані Зірки Янош виконає фрагмент із дев'ятої симфонії Бетховена, відомий під назвою «Ода радості», встановлений як гімн Європи.

Володимир Антофійчук: – Вельмишановний пане Генеральний Консул, дорогі друзі! Мені дуже приємно зустрічатись з вами, а тим паче на таких духовно та душевно насичених заходах. Я висловив кілька моїх думок про комплексну постать Сильвестра Яричевського там, перед отим святим місцем його почину, і ще хочу додати кілька моїх мислів тут, за круглим столом, в залі мерії міста Серету.

Є щось таке символічне: Сильвестр Яричевський зупинився саме тут, в місті Сереті і тут залишився навечно, а місто Серет знаходиться саме тут, на кордоні двох сусідніх держав, двох сусідніх народів, українського та румунського. Отож, Сильвестр Яричевський зустрічає нас, коли ми

приїжджаємо в Румунію і проводжає нас, коли ми відходимо на Україну. Він символізує ще щось. Духом він був європейцем, а зараз так часто говориться про європейську спільноту, про європейські принципи співжиття усіх народів, про євроцентризм тощо.

Приємно мені пригадати, що при першій зустрічі я отримав книжечку, яка вийшла тому сто років, де доповідь С. Яричевського про Шевченка, «Поет протесту і любові», написана німецькою мовою. Доклавши зусиль, творчої енергії, ми видали її трьома мовами: німецькою, українською та румунською. Хочу наголосити, що це мало, але кожна велика справа починає малою. Ніщо не об'єднує так нації як мова ближнього, а С. Яричевський єднав навколо себе людей, головню молодь.

С. Яричевський ще тоді, 1909-го року, заслужив великий авторитет перед жителями цього міста. Перед такою великою громадою, яка була тоді в Сереті, треба було мати і просувати ідеї, які б відповідали потребам та інтересам всіх національностей, проживаючих в місті, щоб переконати їх у виборах на посаду бургомістра. Зі спогадів його сучасників дізнаємося, що він легко знаходив шлях до душі кожної людини, а це і тому, що вмів спілкуватись мовою кожного. Він говорив українською, німецькою, польською, російською, єврейською, румунською мовами, тобто всіма мовами, які звучали тоді в Сереті.

Хотів би ще підкреслити активну культурно-просвітницьку роботу Сильвестра Яричевського. Він провадив громадсько-культурним товариством «Руська бесіда». Восьмого березня 1910-го року вперше в Сереті відбулися урочистості на пошану Тараса Шевченка. Він гуртував українців, допомагав у вишколі бідним, заохочував молоді покоління у виявленні духовних здібностей.

Маємо двох видатних українців: Сильвестра Яричевського в Сереті та Миколу Устяновича в Сучаві, бувшого декана греко-католицької церкви, і це потужно відчувлось тоді серед української громади на Сучавщині.

Хочу подякувати священикам, які відслужили панахиду, і які блискуче володіють українською мовою. Сьогоднішня подія зміцнить, згуртує і підніме наш дух.

Адріан Попою: – Вельмишановний пане Генеральний Консул України! Пане голово, добірна аудиторіє! Мені дуже приємно, що ми сьогодні є газдами цього культурно-просвітницького заходу. Але хочу підкреслити і те, що ми побратані із містом Рогатином, де народився Сильвестр Яричевський і ще з багатьма іншими містами України...

Погруддя, якого вповні вартий Сильвестр Яричевський, треба поставити спільними зусиллями і я запевняю вас, що мерія міста Серету буде поряд з вами в якнайскорім рішенні цієї проблеми.

Стосовно дому, де проживав наш бувший бургомістр, хочу сказати, що наміри створити там дім-музей обговорювались в міській раді, слідує остаточне рішення після взаємної згоди власників цього дому, тобто внуків Сильвестра Яричевського з мерією.

Висловлюю мої щирі співчуття стосовно людських жертв на Україні в боротьбі з провокаторами ...

Від щирої душі ласкаво просимо, та успіхів у проведенні вашого заходу!

— світоч і громадянин

Василь Боєчко: – Вельмишановні пане мер та пане голово! Дорогі гості з Чернівців! Шановні друзі! Мені особливо приємно бути знову разом і знову тут, у мерії міста Серету. Пан Адріян Попою завжди підтримував і підтримує заходи українців цього гарного міста. Генеральне Консульство України в Сучаві постійно розвиває найкращі стосунки з мерією м. Серету і з всіма меріями місцевостей, де проживають українці. Пан Адріян Попою знає надто добре, що означають європейські цінності та принципи, адже мерія м. Серету не раз організувала вшанування постаті Сильвестра Яричевського. Жалієм, що намір поставити погруддя С. Яричевському в парку перед мерією ще не здійснився, але я впевнений, що цей проект є вповні реалістичним. Я впевнений, що Сучавська філія СУРУ залучиться до нього.

Для тих, кому не звісно ще, я скажу, що вшанований сьогодні письменник, культурний діяч, професор та бургомістр, народився в м. Рогатині. Можливо це містечко не відоме всім, але славна уродженка цієї місцевості, Настя Лісовська, під іменем Роксолани, дружини Сулеймана Великого, відома майже всім.

Дякую ще раз пану меру, він зробив і певно продовжуватиме робити багато корисного для української громади в цьому місті. Дякую гостям з Чернівців, що приєдналися до цього заходу. Бажаю всім міцного здоров'я та успіхів у ваших добрих намірах!

Сильвестр Пинзаріу: – По-перше, маю за честь бути запрошеним на таку особливу і важливу культурну подію, маю за честь те, що мій дідусь відзначився як світла особистість і жалію тільки, що не знаю української мови, оскільки я румун. Треба, все ж таки, підкреслити, що перед тим як бути українцем – зауважую що мати його була полькою – дідусь був європейським громадянином. (Мати п. Сильвестра Пинзаріу була українкою – зам.н) Був європейським громадянином і з того приводу, що писав на головних європейських мовах, був обізнаний в європейській культурі, в тому числі і в румунській. В бібліотеці, яку я успадкував, знаходиться Німецько-румунський словник, факт, що говорить про те, що він вивчав румунську мову за допомогою німецької. Потім він був видатним професором, викладав у школах багатьох місцевостей України і, нарешті, в Сереті. Ви бачили всі, що на могильному хресті написано: Професор. Значить, по-перше, він був викладачем, а потім вже можна говорити про нього як письменника, бургомистра і т. д. Певно, що він заслужив велику шану зі сторони серетської громади, оскільки його обрали бургомістром. Серет був космополітичним містом, тут проживали румуни, німці, українці, поляки, євреї, липовани, вірмени. Його шанували і за те, що вмів спілкуватись прямо з кожним на рідній мові. Ці здібності, категорично, підвищують його духовну цінність.

Оксана Івасюк: – Шановні друзі! Ми сьогодні говоримо про письменника, який об'єднав два народи: український і румунський. Об'єднав він і тим, що багато зробив для піднесення освіти, того світлого духу, до якого прагнуло молоде покоління того часу. І він, по-перше, зробив це як вчитель, котрим працював ціле життя. Щоб правильно це зрозуміти, треба заглянути в початки його життя, в початки його діяльності. Як в Львові, так і в Відні він розвивав свої духовні прагнення на основі цінностей рідної культури, яка опиралась на народні традиції та звичаї, які викликали сентимент гідності нації, а це, після революційних подій 1848-го року, стало одним із променів європейської літератури кінця 19-го століття. Весна народів кликала до відродження національних культур.

В Сереті він послужився громаді тим, що провадив міським хором, організував безкоштовні курси для бідних. Поїздки з учнями по навколишніх місцевостях Серету, ознайомлення молоді з українською літературою, з її видатними представниками, заслужили неабиякий його авторитет як в школі, так і в громаді.

Творчість С. Яричевського надзвичайно цікава і повне видання його творів це обов'язок майбутнього.

Пригадую роки, коли Софія Яричевська приїхала до моїх батьків, і вони обговорювали дуже цікаві речі про її батька.

Бажаю вам всім успіхів і процвітання як українській, так і румунській громадам! Надіюсь, що коли відзначатимете румунський переказ його творчості, то запросите і нас. Дякую за увагу!

Є. Фрасинюк: – Вельмиповажні друзі! Я хотів би звернути вашу увагу більше на висвітлення, хоч би і в стислій формі, граней формування провісницького та громадського діяча комплексної постаті Сильвестра Яричевського. Слід зауважити, що його життєва траєкторія просунулась ще із дитинства правильним шляхом, шляхом «сродної праці» – як навчає Г. С. Сковорода.

Батько, Гнат Яричевський, спрямовував дітей до освіти, до подолання життєвих потреб власним зусиллям і прищепив гордість до предків. Мати, Катерина Слідзінська, розпалила в серцях дітей любов до народних пісень, казок, звичаїв. Вже в народній школі в Рогатині він відчув у собі поклик і записав у щоденнику: «Наука має для мене дивну приману!» Зі всіма силами він відповів цьому поклику. Просто втік з дому до Львівської гімназії, де і починаються його перші літературні прояви і де засновує літературно-просвітницький гурток під девізом слів Гете: «Більше світла!» А потім промені, які освітлювали його навчальну, життєву і творчу дорогу, це були: боротьба за правду, виборення волі народу та збудження підтримки України з боку світової громадськості.

Після закінчення Віденського університету (1901 р.) С. Яричевський працює вчителем, але ніде не обмежувався тільки шкільною працею. Він засновує просвітницькі гуртки, заохочує молодь до світла культури, захищає, головню українців, від безчинства з боку тодішніх властей.

Приїхавши в м. Серет 1908-го р., одружений із вчителькою Стефанією Петровською, працює викладачем в місцевій німецькій гімназії. Докладає чимало зусиль для відкриття українських класів і це йому вдається. Вже в наступному році разом із колегом-вчителем А. Волчинським організують раз у два місяці уроки для дітей, що походили із незаможних сімей.

Бере активну участь в культурно-громадському житті міста. Провадить міським хором, а грошові прибутки, отримані із концертів, витрачає для сиріт.

Постать великого українського кобзаря Тараса Шевченка була полярною зіркою в його духовнім сповненні. В 1914-му році, С. Яричевський організує в Сереті соті роковини від дня народження геніального українського митця, де читає доповідь: «Поет протесту і любові». Книжечка публікується в Чернівцях на німецькій мові, факт що сприяє пізнанню Шевченка й іншими народами.

Обрання бургомістром сталось, мабуть, як увінчення його людяності та невинної енергії служити ближньому.

Професор Іван Кідещук приготував разом із учнями українського відділу Серетського лицю особливий ліричний момент. Прорекламували вірші із поетичної творчості Сильвестра Яричевського учениці Андрея Григораш, Оксана Кіріяк, Данієла Козачук та Ніколета Вівсенко. Вони вразили аудиторію акуратністю української вимови та артистичними здібностями.

Апофеозом цього моменту стало читання поеми в прозі Сильвестра Яричевського «Дев'ята симфонія» на фоні фрагменту з «Дев'ятої симфонії» Бетховена у виконанні вокально-інструментального колективу п. Зірки Янош. Читалось двомовно, українською учнями та румунською в перекладі Івана Кідещука самим автором перекладу.

У душі кожного із присутніх в залі, мабуть, і нині лунають низькі акорди симфонії та звучать слова:

*«Як любо, як солодко жити на світі!
Обніміться мільйони,
Най цілуєсь світ цілий!»*

*Люди всі братами стануть
На твій поклик чарівний!»*

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

ШАНОВНОМУ КЕРІВНИЦТВУ СУРУ

Пише Вам засмучений викладач-пенсіонер, який тоді, коли вийшов на пенсію, мав записаних у трудовій книжці 45 років роботи.

Почався новий шкільний рік. Мене це завжди зворушує. Щороку мені тяжче буває, бо в нашому краї правнуки задунайських козаків не вивчають рідної української азбуки. А роки минають, а наші діти не знають рідної української грамоти. Це дуже сумно. Все це веде українську добруджанську меншину до асиміляції, до її зникнення. Хоч у нас є кілька незначних груп, які вивчають рідну українську мову, але це надто мало.

Знаю, що це дуже тяжка справа, але й дуже важлива, і не треба її обминати.

Пам'ятаю, що в 1990 році з покійним Юрієм Луканом, який тоді був інспектором у Міністерстві освіти для української меншини, Василем Баршаєм, інспектором у Міністерстві культури, вчителями Іваном Ковачем та Михайлом Федюком їздили на моїй Дачі 1100

по тих слободах, де ми знали, що іще існують українські вчителі (більшість з них пенсіонери) і переконували директорів шкіл завести викладання української мови в їх школах. Писали ми протоколи з цими директорами, в яких вони зобов'язувалися підтримати викладання української мови для дітей українців. Щоправда, іноді (рідко) повинні були переконувати і вчителя, який боявся, що комунізм повернеться.

Так нам вдалося завести українську мову в Муругілі, де викладала учителька Михайлейко, в Телиці, де викладала учителька Джуранюк, в Леті, в Катирлезі і т.д. А в Тульчі нам удалося заснувати групу українських учнів при Педагогічному ліцеї. І там у нас були труднощі, бо не мали викладача української мови. І, мабуть, треба признатися, що тодішнє керівництво СУРУ не підтримало нас.

Якщо ми «спатимемо» далі, то незабаром в нашому краї залишаться

тільки якісь імена, як: Черненку замість Черненко, Чумаченку замість Чумаченко, Височенку замість Височенко, а носії цих імен, коли їх питатимуть про походження їхнього імені, скажуть, що їх діди-прадіди, мабуть, були руськими.

Тому я звертаюсь до керівництва СУРУ з проханням докласти всі зусилля у вирішенні цієї болючої справи нашого краю. Знаю, що це нелегка справа, але можемо її зрушити на добру дорогу.

Я думаю, що якщо інспектор з Міністерства освіти, який відповідає за українську меншину, разом з генеральним інспектором Тульчанського повітового інспекторату (який за моїми відомостями українського походження), з енергійним паном Дмитром Черненком, з усіма хористами, танцюристами, солістами всіх культурних слобідських ансамблів, хорів почнуть в кожній місцевості переконувати батьків та директорів шкіл, то зрушать цю важку справу. З часом вона стане нормальною і дуже корисною для нащадків задунайських козаків.

Надіюсь, що це диво здійсниться у нашому краї. І всі будемо пишатися ним.

Віргілій РІЦЬКО

Історія однієї фотографії

Перегортаючи папки з численними фотографіями, я натрапив на одну, якій півстоліття!

Я задумався і пірнув у тунель часу, і вернувся назад аж через 50 років.

В ті часи учні, крім того, що були чемні і добре вчилися, збирали лікарські рослини, брали участь в культурних подіях, проводили й землеробську практику. Сьогодні? Учні майже нічого з того, що я перелічував, не роблять. Чому? А тому, що у нас демократія! Яка демократія у нас? Кумівська демократія ...

У ті часи землеробська практика мала два періоди. Проходила ця практика під час навчального року, або на великих канікулах, значить улітку.

Пригадую, що під час великих канікул улітку 1963 року ми, учні Серетського ліцею, були покликані на практику. Класним керівником був нині покійний викладач Богдан Яричевський (хай йому буде земля пером і пухом!).

Що ми робили? Сапали біб десь там у Синівцях. Вставляли ранньо, пили чай з мармеладом та йшли на практику. Під командою класного керівника йшли колоною, співаючи.

А що ми співали? Співали «Катюшу», а ще «Ми наслідники Васіле Роайте», а може й інші...

Працювали аж до надвечір'я, але як? Без того, щоб обідати! А ще не дозволяв нам пан Богдан Яричевський пити воду, щоби не захворіли, бо вода не була чиста. Він був викладачем біології!

Але одні із нас курили. Оскільки біб був високий, то пан професор мусив бігати туди, де курився дим! На моє щастя, я не курив, або як казав одним із нас професор математики з Марицеї Константин Савяну: – Мов, ти бехкаєш, чи ні?

Поверталися ми до гуртожитку теж в крок і співаючи, а там обідали і вечеряли!

Уявіть собі, що пан професор слідив, щоб ми все з'їли! Ой, тяжко було все з'їсти, маючи на увазі, що ми були дуже втомлені... А після цього, думаєте, могли лягати спати? Та ні! Або йшли в кіно, або танцювали на вечірках.

Одного разу, коли ми повернулися з практики, я побіг на другий поверх ліцею і зайшов у ті двері, куди заходили педкадри, та написався страшенно багато води. Коли спустився, стрівся з паном професором Яричевським, який, побачивши мій живіт напухлий, як барабан, сказав мені: «ти здохнеш!» Але я мав щастя і не «здохнув»!

І ось дійшов і до фотографії, яка була зроблена тому 50 років.

Хто на тій фотографії? Учні (хлопці) класу XI-C Серетського ліцею восени 1964 року на практиці, де лупили кукурудзу.

Нашою класною керівницею була викладачка математики Валентина Яричевська.

Вона працювала пліч-о-пліч з нами. Була дуже строга, але ми її любили. Хай буде їй земля пером і пухом!

З тих, що на фотографії, вийшли:

– Інженерами: Микола Костюк, Віорел Костюк, Михай Аїріней, Михай Алекса, Мірча Костишевський.

Економістами: Іван Банческу та Парфеніє Лукіянов. Володимир Зелезняк став спеціалістом в обробці дерева, Віорел Ірімчук – університетським професором.

А я? Де я на фотографії? Стоять нас шість. Я той, що тримає ліву руку на нозі. Тобто п'ятий зліва, або другий справа.

Я і підписую цей матеріал.

Микола КУРИЛЮК

НІКОЛЕТА КІВЕРЕГА

Народилася та проживає в українському селі Балківці (повіт Сучава). Восьмирічну школу закінчила з гарними результатами у рідному селі.

Ніжна дівчина, із лагідними очима та щирою усмішкою, плекає почуття до всього рідного. Вона гарно представляється на уроках та на всіх подіях, боліє за збереження рідної мови. Бере участь у різних шкільних виставах, співає у гуртку «Буковинка» під моїм керівництвом.

Її серйозна праця відзначається завоюванням другого місця (у 8-му класі) на олімпіаді з української мови на національному етапі, який відбувся у Сиготі, на Мараморощині.

Після закінчення гімназії вступає до філологічного українського класу технічного коледжу ім. Лацку Воде у Сереті. Тут вивчає рідну мову із викладачкою Антонею Крайнічук.

В ліцеї продовжує відзначатися добрими результатами на олімпіадах національних етапів (9-ий клас – друге місце, Тульча; 10-ий клас – третє місце, Карансебеш; 12-ий клас – перша відзнака, Сигот).

Участь в конкурсах приносить значущі нагороди. Наприклад, на міжнародному конкурсі з української мови ім. Петра Яцика нагороджена дипломом другого ступеня у 10-му класі, а першим дипломом у 11-му класі. В 12-му класі посідає I-е місце за есе на конкурсі «День рідної мови». Також бере участь у міжнародному симпозиумі імені Ольги Кобилянської, де представляє цікаву роботу й відзначається чистою, плавною та барвистою українською мовою.

Ніколета говорить, що участь на олімпіадах та конкурсах це найкращі хвилюючі моменти, яких не можна забути. Відплатою за віддану працю були табори в Одесі та різні екскурсії у ріднім краю.

Цього року закінчила філологічний факультет (українсько-румунський відділ) у Сучавському університеті ім. Штефана Великого. Нині проводить курси маютеру під назвою «Румунська мова в європейському контексті».

Про себе каже, що вона тиха, приємна особа, яка любить спілкуватися і творити щось гарне. Її улюблені заняття – це подо-

рожі і книги. Зацікавлена косметикою.

Мотто, за яким керується – «Добивайся сягнути якнайвище, щоб дійти хоча до половини».

Улюблений твір із української літератури – роман «Земля» Ольги Кобилянської. Професію, яку бажає для себе, це стати викладачкою чи перекладачем з української мови.

Ніколета підтверджує, що любить рідну мову, шанує її та ніколи й ніде не забуде, тому що це мова рідної матері, мова дитинства...

Анка МАЙДАНЮК ШТЮБІАНУ

Листи вдячності

Книжка – друг людини. Багато разів, читаючи книгу, можна знайти спокій, якого так нам потрібно в цій тривожній світі.

Людина відчуває заспокоєння перед добрим читанням. Я дуже люблю стояти в бібліотеці і перебирати різні книги, де можу знайти все те, чого бажаю. Самітність людини можна заповнити читанням.

В Негостині (повіт Сучава) в будинку культури існує громадська румунська та українська бібліотеки. Тут можна знайти дуже багато цікавих книжок. Це і тому, що є добрі люди котрі подарували багато книжок з особистої бібліотеки. Негостинські читачі дякують з цілого серця всім тим, що збагатили нашу бібліотеку. Цього року, коли святкуємо 200 років від народження Генія України, Великого Кобзаря Т. Г. Шевченка, у нашій бібліотеці представлена безперервна експозиція української книги. Можна побачити і перегортати сторінки книжок для дітей аж до великих романів українських письменників. Хочу подякувати тим добрим людям, котрі подарували нам багато книжок. Це:

Віктор Григорчук – голова Яської Філії СУРу, родом з Негостини

Пані Ольга Андріч – Бухарест

Письменник і священник Корнелій Ірод.

Шановний Пане Вікторе Григорчук!

Ваші односельчани дякують за цінний подарунок, за ті книги, котрі ви принесли до Негостинської бібліотеки. Ми радуємося, що ви не забуваєте рідне село. Ваші книги були записані в реєстр. Бажаємо вам багато здоров'я і успіхів у вашій праці.

З пошаною, негостинські читачі.

Вельмишановна Пані Андріч!

Звертаюся до Вас вдячними словами за те, що Ви робите для української та румунської літератури. Прочитала перекладені вами книги «Domnița Ruxandra și Timuș» і «Basmе din patru zări», котрі принесла нам пані Феліція Раду, родом з Негостини. Ми вам дуже дякуємо і бажаємо багато здоров'я, радості вам і всі вашій родині.

З пошаною, негостинські читачі.

Вельмишановний Отче і письменнику Корнелію Ірод!

Сурівська організація з Негостини щиро Вам дякує за подаровані українські та румунські книги. Ви збагатили нашу українську бібліотеку. Ми поважаємо материнське слово, а нас захищає великий український Кобзар – Геній України Т.Г. Шевченко, бюст якого стоїть перед культурним домом. Він був поставлений тут в 1999 р. Ваше ім'я, як письменника, робить нам честь. Недавно ми одержали і ваш переклад з української на румунську мову «Життя Т.Г. Шевченка» – 2 томи і «Кобзар» – від першодруку до сучасності.

Негостинці щиро дякують і бажають вам багато здоров'я, успіхів Вам і вашій сім'ї.

Феліція ГРИГОРАШ

Мої точки зору

СУРІВСЬКІ ПУБЛІКАЦІЇ

Я думаю, що публікації, які видає СУР, повинні попадати до рук читачів, чи не так?

Що їх роздають безплатно, це дуже добре, але їх потрібно розповсюджувати серед читачів. Знаю кількох людей, які розносять наші газети і журнали тим, що їх читають. А хто вони? Не називатиму їх поіменно, щоби не забути когось.

Але маю точні дані, що в одних школах той, що повинен роздавати публікації, «бехне» їх на стіл в канцелярії і «фертік»! Тут радіють ті, що кладуть вогонь у школі, кажучи: прекрасно, маємо чим розпалювати «ватру»! Коли воно так, що тут можна сказати?

Не хочу хвалитися, але скажу як дію я.

Я роздаю сурівські публікації у Калинештах-Єнаке, Марицеї та Дарманештах.

Учням із Марицеї та Калинешт-Єнаке роздаю особисто, дорослим людям також. Але і з допомогою листонош. Це Костел Головинчук, Василь Кушнір та Василь Шлусарюк. Дякую гарно, панове!

Моя точка зору? Хлопці, які розповсюджують газети і журнали, відгукніться, як ви це робите!

СУРІВСЬКИЙ МІКРОБУС

Слава богу є мікробус, є ще і достойна людина за кермом, а саме Філуце!

Існують багато ансамблів наших, українських, але й багато місцевостей, де багато років на сценах не звучили українські пісні не грала музика, не виконувалися танці.

Нагадаю тут Іпотешти та Сімінічу, але і багато інших, між якими і Калинешти-Єнаке, Марицея, Дарманешти, де вже багато років на ниві культурної діяльності чисте «DOLCE FAR NIENTE» або «SILENTIO STAMPA».

Значить, якщо існує мікробус, то є можливість, щоб наші ансамблі виступали на сценах цих сіл і в багатьох інших.

Що тут скаже, наш провід?

Моя точка зору?

Зробити це, доки не запізно!

Микола КУРИЛЮК

РУСИНСЬКА «АГРЕСІЯ»

Газета «Graiul Maramureşului» від 2 жовтня повідомляє, що в період 27-28 вересня у бухарестському готелі «Мерріот» відбувся Конгрес підкарпатських русинів Румунії (газета вживає термін «рутенці»).

Відбувся, то і відбувся, ми вже звикли до того, що нас, українців, поділяють на рутенців, гуцулів різні вискочки, як оце пан Фірцак, котрий має свою рутенську культурну організацію і навіть посідає крісло депутата у Румунському Парламенті, як оце пан Маковей з Сучавщини, який заснував гуцульську організацію. Останнім часом він чомусь-то замовк і вже не вискакує, як когутик на пліт, і вже не «піє» про «загадкове» походження гуцулів.

Хоча у переписі населення кількість рутенців (русинів) та гуцулів, як кіт наплакав, проте вони куражаться і організують пишні конгреси. Не знаю нічого про світову організацію підкарпатських русинів, мабуть, вона інша, ніж та, до якої входить рутенська організація пана депутата Фірцака.

Та хай собі конгресують, «нам своє робить» – як каже поет, тобто дбати про українську справу у рамках СУРу.

Живемо у демократичному суспільстві, в якому дозволяється все те, що не суперечить закону, хоча іноді суперечить правді.

Не маю честі знати пана Михайла Лаурука – голову Союзу підкарпатських русинів Румунії. Чув, що він успішний бізнесмен, а ще шеф професійного боксу в Румунії. Розвиток спорту – річ похвальна, зате не похвальна відрубність русинів від українців – теза, яку підтримує і пан Лаурук, а це вже суперечить історичній правді, бо русини – це ніщо інше, як географічне відгалуження єдиного українського масиву.

Обурює мене інше, а саме те, що до свого русинського підкарпатського ареалу вони залучують без ніякого доказу, а тільки за географічним розташуванням, українські поселення Мараморощини, наприклад, Верхню Рівню.

Бо ось, що заявляє Прес-бюро конгресу для газети «Graiul Maramureşului»:

«Першою темою Конгресу було прийняття у члени Культурної комісії Світового Конгресу проф. дрд., рутенського письменника і дослідника Павла Романюка **з найдавнішої рутенської комуни Верхньої Рівні, де знаходиться перша рутенська школа, збудована 1773 року. Тут навчалися всі рутенці з комуни і довколишніх сіл...**»

Постривайте! Якщо Павло Романюк, котрий ще вчора був українським письменником і писався українцем, раптом заради якихось почестей вирішив «перемахнути» до русинів, то це не дає нікому морального права одночасно зачислити до русинів кілька тисяч ронянського українського люду, тільки тому, що Павло, бач, родом з цього марамороського села!

Цікаво би дізнатися чи на останньому переписі хтось з українців

Верхньої Рівни назвав себе рутенцем?

Верхня Рівня споконвічно село українське, діти у школі вивчають рідну українську мову, славний хор співає українських пісень, у селі є сильна сурівська організація, голова Марамороської філії СУРу ронянець Мірко Петрецький, покійний Михайло Небиляк та Іван Федько були українськими письменниками, як українськими письменниками є Марта Бота і Марія Опрішан, українським письменником залишається і Павло Романюк, бо його поезія і проза написані українською мовою. Навіть якщо він величається нині русинським літератором – вільно воля. Та перекинувшись до підкарпатських русинів, надрукувавши коштами голови Союзу підкарпатських русинів книгу ронянських співанок «Золотий рунянський вінок», він не має морального права залічувати до русинів і своїх односельчан, ніби вони належать до цієї вигаданої національної меншини, а не до української, яка на Мараморощині налічує понад 30 тисяч.

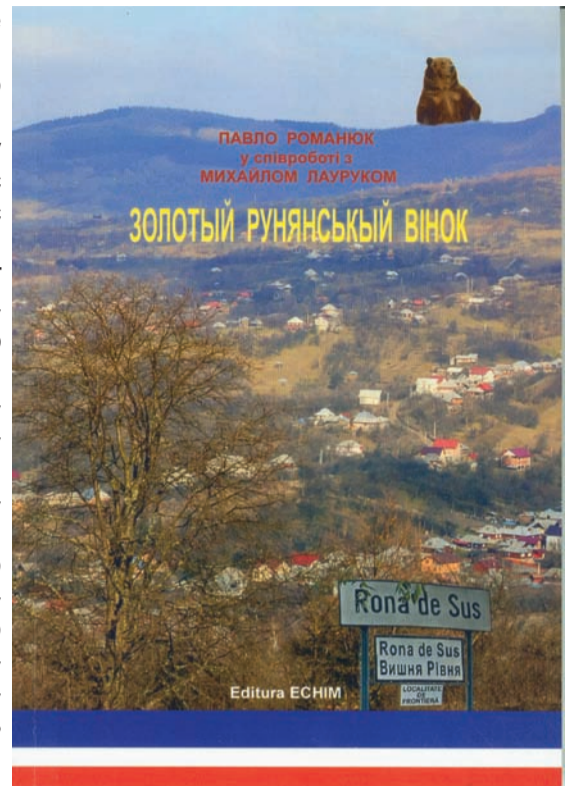
Хоча в одній з телепередач Павло Романюк, як повідомляє Прес-бюро русинської організації, підкреслив, що русини «народ (?!) мирний, мудрий, який робить тільки політику слова», проте відділяти ронянців від українців (а ще кого?) – це нечесна політична гра.

Це можна розглядати як політичну «агресію» бо вона посягає на нашу національну ідентичність – українську. Сьогодні до русинів зачисляють Верхню Рівню, а завтра, може, зачислять Поляни, інші марамороські села?

Раджу «видатному» русинському поету і романісту, науковцю і професору Павлу Романюку прочитати історію України, зокрема розділ про Галицько-Волинське князівство, аби зрозуміти, чому українців західно-українських земель назвали русинами, чому ця назва мала поширення в їх побуті і в німецьких (австрійських) польських та угорських документах.

Бо поділяти українську меншину з Румунії надвоє чи натроє, на жаль, є кому, головню тоді, коли хтось брязне капшуком з «червінцями» перед слабодухими, хосенцями.

М. МИХАЙЛЮК

Подія відбулася 11 жовтня у Варіаші, одному з гарних сіл Тіміського повіту, де разом з сербами і румунами живуть багато українців, які вже давно переселились сюди з Карашсеверінського повіту – Зоріле, Копашиль, також з Мараморощини.

В цьому селі люди працьовиті, мають гарні господарства, а керує громадою молодий мер, добрий господар та організатор Ніколає Біреу.

Подія була організована Союзом українців Румунії і місцевою організацією, якою керує Дмитро Лепий.

Були присутні Юра Глеба, голова Тіміської філії СУРу, Іван Марочко, депутат українців у Парламенті, який часто буває між українцями, а для них це велика честь і шана. Були і голови місцевих організацій – І. Ковач, голова Лугозьської організації, Одоля Корнищан, голова сурівської організації с. Готлоб, учитель і поет Микола Корнищан.

Гарним моментом було прийняття художніх колективів та керівників СУРу – традиційним хлібом-сіллю. Опісля всі відправились до залу культурного будинку, де лунали українські пісні. Свято почалося словом Юрія Глеби, який привітав всіх і запросив на сцену депутата Івана Марочка та мера села Варіаш.

Депутат в своїй промові підкреслив завдання зберігання української культури, традицій, рідної

Дні української культури у Варіаші

мови. В продовженні була артистична програма на українській мові і румунській.

Відкрили концерт учні місцевої школи, підготовлені Іляною Байкулеску. Вони співали і танцювали.

Потім сербський ансамбль танцю села Варіаш ім. Сави Іліча (інструктор проф. Нада Чіріч) просто зачарував всіх глядачів. Нові гарні костюми, гарні танці, було чути слова «браво» за їх вдалий виступ.

Слідував гурт «Кедровина» села Петроаса Марє (керівник Міхаєла Бротний), який виконав українські пісні і народний український танець з Мараморощини.

Продовжували учні школи з с. Джелу, сусіди села Варіаш. Члени «Молодої надії» «покрили» всю сцену своїми танцями, розвеселили зал, були обдаровані гучними оплесками. Керівник – вчитель Вера Субін була дуже задоволена. Потім появились на сцені учні села Драгомірешти – «Молоді дубки», підготовлені вчителькою Марією Климпу-

шак, які виконали дуже гарно ряд українських пісень – веселі діточки, а голоси звучні.

Відомий в нашому повіті і не тільки вокально-інструментальний гурт «Реметянка», (керівник проф. Анна Гріль). Крім інших членів гурту, тут співає вся сім'я: мати, батько і дочка.

Дальше виступала на сцені формація «Смерічка» з села Готлоб (інструктор Анішоара Мартін) з українським танцем. Співачка Одоля Корнищан своїми піснями зачарувала публіку. Потім виступив наш українець з Тімішори Степан Бучута зі своєю любовою скрипкою. Пролунали українські мелодії і пісні на слова Шевченка, народні мелодії з марамороської зони.

Закінчив концерт виступ колективу «Шовкова трава» з Лугожу (керівник Савана Албічук).

В кінці цей колектив заспівав всім присутнім «На многая літа».

Така гарна святкова атмосфера хай буде частіше, а моя така думка, щоб більш уваги звертали працівники культури нашої на молодь, виховуючи молоде покоління в душі любові до української пісні і танцю.

На закінчення Ю. Глеба висловив подяку всім учасникам за їх труд, подякував організаторам, публіці і нагородив дипломами всі колективи. За святковим столом продовжувала лунати українська пісня, гарні думки, радість веселість – до другої зустрічі.

Анна БЕРЕГІЙ

Дещо про Чудотворну Почаївську ікону Божої Матері

В Румунії у монастирях, церквах і навіть церковцях знаходимо Чудотворну ікону Божої Матері (на румунській мові: «Icoana Maicii Domnului Făcătoare de Minuni»).

Подано інформацію про цю ікону: звідки вона походить, чому чудотворна і чому вона Почаївська?

Чудотворна Почаївська ікона Божої Матері є грецького походження, будучи пов'язана з іменем митрополита Неофіта. 1559 року митрополит Неофіт, переходячи через Україну в умовах середньовіччя, шукав нічліг. Це було у Волинському краї, де був прийнятий дуже ласкаво в домі вдови боярини Анни Гойської в селі Урля. За її гостинність митрополит Неофіт при відході залишив їй, як подарунок, прекрасну ікону Божої Матері з Богомладенцем на руках. Ця ікона невеличка розмірами (6,5 на 5,5 см), здійснена на липовому дереві масляними фарбами.

Божа Матір тримає Богомладенця на правій руці, а в лівій руці тримає хустину, якою покриває ногу і спину Ісусову. Богомладенець тримає ліву ручку на плечі Своєї Матері, а правою благословляє іконошановників. Ця ікона оточена іншими маленькими сімома іконками: Св. Пророк Ілля та Св. Мученик Міна на правій частині, а первомученики Стефан, Авраалій на лівій частині. Внизу розмальовані Мучениці Параскева, Єкатерина та Ірина.

На початку ікона не являлась чудотворною, але після 30-річного перебування в домі цієї благочестивої жінки цей великий скарб православ'я почав видавати чудове світло.

На щирі пораду своєї сестри, боярини Анни, Филип Козинський, який народився сліпим, почав молитись перед іконою Богоматері. Сталося чудо: Филип прозрів!

Бачачи це велике чудо, Анна Гойська (народжена Козинська) вирішила подарувати цей великий скарб духовності монастиреві з Почаєва. Це сталося 1597 року. Ікона стає монастирською, тобто Почаївською, але в тім самім разі продовжує до наших днів свою безперервну чудотворну дію, звідки, як уже було сказано, ім'я *Чудотворна Почаївська ікона Божої Матері*.

Ця ікона підтверджує явище, коли Матір Божа явилась на Горі Почаївській (сьогодні там великий монастир) у великому світлі, залишаючи там слід своєї ноги. Слід її ноги наповнюється безперервно чистою зціляючою водою.

В цих діях Матері Господньої треба бачити вдячність Богу та святих його угодників за велику відданість великого українського народу спасительному ділу й за взірцеву жертву нашого народу в побудові славних Божих Храмів, покритих навіть золотом.

Копії Чудотворної Почаївської ікони на

Буковині, у прикордонних церквах повітів Яси, Ботошань, Васлуй, Галаць купують із України та Молдови, бо там дешевші і виготовлені на високому артистичному рівні.

Значить, у церквах Румунської Православної Церкви знаходяться ікони із України, та чому їх не називають Почаївською, а лише Чудотворною іконою Божої Матері?

Був я в Сігетській Православній Українській Церкві, де отець др. теології М. Лаврук у поясненні вживав слово «Почаївська». Я це пам'ятаю і сьогодні, хоч вже минуло понад десять років.

Юрій ЧИГА

Покровонько, покрий мою головоньку

Зі сльозами на очах вирушали в чужий край запорізькі козаки, несучи з собою образ Святої Богородиці – Покрови. Чому образ Покрови так припав до вподоби запорожцям? Пресвята Богородиця була покровителькою не тільки козацтва, але й України. Це свято відзначається 14 жовтня.

Вперше цей празник виник в Греції. Як переповідає легенда, 903 року на Візантію напали араби. Того дня в одній церкві, що знаходилася в передмісті Царгороду, відбувалася Божа служба. Почувши лиху звістку, прихожани почали просити в Бога помочі. В цей час двом святим явилася Пречиста Діва Марія, яка, помолвившись разом з людьми в церкві, зняла з голови покривало (офор) і, боронячи людей від нещастя, розпростерла над ними. Вона додала відваги усім воякам і мешканцям, що й допомогло відстояти незалежність. Власне ця історія прислужилася до відзначення Свята Покрови.

Культ Покрови в Києві поширився досить рано. Він замінив найшанованіше божество – богиню родючості Маком.

Уперше національний культ Богородиці увічнив Ярослав Мудрий при будівництві Святої Софії. Найактивніше будівництво церков, пов'язане з Покровою, припадає на добу гетьманування Івана Мазепи. З-поміж сімнадцяти церков, що були збудовані в Києві, три з них носили ім'я Покрови.

На Запоріжжі культ Покрови з'явився дуже рано. Першу церкву на честь Покрови козаки збудували 1659 року. Під час існування Січі на Запоріжжі було тринадцять церков Покрови Богородиці, 8 – Святого Миколая і 3 – архистратига Михайла.

Жінки вважали празник Покрови своїм святом. З особливим нетерпінням його чекали заручені і дівчата. Це підтверджують і численні прислів'я: «Прийшла Пречиста – несе старостів нечиста, а прийшла Покрова – заревила дівка, як корова». «Покровонько, покрий мені головоньку яков-таков онучею, бо дівкою вже надокучило».

В народі існує безліч легенд про те, як ошедрує Покрова дівчат своєю ласкою. На Україні і в наших українських селах Свято

Покрови належить до великих свят. І в моєму рідному селі Луг над Тисою на Мараморощині на Покрову святкується Храм Церкви. На Храм Церкви приходять до села сини і дочки з різних місцевостях, які разом з своїми родичами святкували це свято. Празник Покрови вважається всеукраїнським.

Зі Святою Покровою пов'язано чимало метеорологічних спостережень та приказок:

* Яка погода на Покрову, такою буде і зима.

* Якщо в цей день сніг не покрив землю – не покриє в листопаді й грудні.

* Якщо до цього дня не опадє листя з вишень – на теплу зиму.

* Хто лежить до Покрови, той продасть усі корови.

* Як по Покрові, то і по теплові.

* Недалеко до Покрови – це сіна накошу, а прийшла Покрова, занімала мова.

* Покрова всю землю покриває листям або снігом.

* Настали жнива – лежить баба нежива, а прийшла Покрова – стала баба здорова.

Але найбільше цього Свята чекали дівчата, прохаючи: «Покровонько, Покровонько, покрий мою головоньку».

Підготував Микола
КОРНИЦАН

СВІТЛО

Оля і Петрик залишилися вдома самі. Мама і тато пішли у театр. Петрик розклав конструктор і почав будувати дзвіницю. Оля готувалася до уроку етики. «Читай уголос, мені буде веселіше», – попросив Петрик. Сестра погодилася. Петрик якраз добудував сходи до дзвіниці, коли почув, що Оля прочитала такі слова: «Ісус – це Світло світу». «Як це розуміти?» – роздумував хлопчик, складаючи конструктор.

Коли дзвіниця була готова, Петрик склав хрест і прикріпив його на дах. Оглянувши роботу, хлопчик залишився задоволений. Він хотів покликати сестричку, щоб подивилася на його дзвіницю, як раптом погасло світло. Петрикові стало страшно. Оля підійшла до брата: «Я тут, біля тебе. Ти злякався? Може, ти знаєш, де

ліхтарик?» «Я нічого не знаю, нічого не бачу! Я боюся», – розплакався Петрик. «Що робити?» – міркувала дівчинка. – Придумала! Йдемо до вітальні».

Тримаючись за руки, діти помалу рушили з місця. У вітальні Оля намацала ліжко, посадила Петрика і попросила, щоб він міцно заплющив очі. Потім знайшла стілець, підсунула його до покуття, де стояли ікони, і запалила лампадку. У кімнаті стало затишно і спокійно. З ікони на дітей дивився Спаситель.

«Петрику, можеш розплющити очі», сказала Оля. Петрик захоплено заплескав у долоні. «Тепер я розумію, чому Ісус є Світлом світу, – сказав Петрик. – Якщо ми Його бачимо, то знаємо, куди треба йти і що робити». «Це справді так», – підтвердила Оля.

«Скажіть, сплять риби чи ні?»

Ні ковдр ані подушок у риб, звичайно, немає. А спати усе ж таки хочеться: і риб'ячому мозкові, і м'язам потрібен відпочинок. Річковим риbam спати більш-менш зручно: на ніч вони можуть і в пісок заритися, і заховатися в мулі. А от риbam, які живуть у морі, – гірше: до дна не допірнеш, скільки не старайся. І вони, ледь роздувши або стиснувши пухир, врівноважують себе у воді і засинають в найдивовижніших позах: догори животом, донизу головою...

Восени і взимку життя прісноводних риб різко змінюється. Коли вода в річці або в озері охолоджується до семи градусів,

риби збираються в спальнях – зимувальних ямах. Скупившись, вони окутують себе слизом, щоб захиститися від мікробів, і впадають в довгий сон. А деякі риби на зиму можуть взагалі спати, вмерзнувши в лід. Так спить знаменита чорна риба даллія.

Дехто подумає, що в даллії доля незавидна. Однак знали б про таку можливість акул, вони могли б даллії позаздрити. Вважають, буцімто акул усе життя мучить безсоння. У них немає плавального пухиря, який підтримує на плаву інших риб, навіть якщо вони не ворухать плавниками. От і доводиться міряти океан, не знаючи відпочинку ні вдень, ні вночі.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...

*

... У стародавніх римлян слово «канікула» означало «собачка». А у нас, як відомо, канікулами називається перерва в заняттях. Чи не дивно?

Виявляється, що ні. Зоря в сузір'ї великого Пса – Сіріус – у південних країнах найяскравіша від 22 липня до 23 серпня. У цей час там, у тих південних країнах, особлива спека. Це викликало потребу зробити перерву в навчанні. У латинській мові така перерва не мала спеціальної назви, а у нас вона пов'язується із згаданим терміном – канікулами.

*

... слово «журнал» утворене від французького слова «жур» – «день». На столі в учителя журнал. Не шукайте родичів цього слова серед українських слів, бо воно запозичене. Отже, виходить, що журнал – це щоденник, у якому щодня записуються добрі й не дуже добрі діла школярів.

За хорошу оцінку дома похвалять, за погану – перепаде від батьків. Та вже ж не так, як у Голандії. Там уведено спеціальний податок, який сплачують батьки, якщо їхній учень погано вчиться.

*

... слово «коридор» не дарма має спільний корінь зі словом корида. Обидва слова походять від латинського куррере – «бігати». Та слід пам'ятати, що в сучасній школі для бігу та інших фізичних вправ є спортивні зали.

*

... найдавніші розділові знаки – кома і крапка. Вони з'явилися у друкованих книгах XVI ст.

Кома – слово з латинської мови; воно мало значення: кую, б'ю, відсікаю, відрубую, відділяю.

Крапка – це буквальный переклад латинського слова пунктум. Це слово дало такі назви: пункт, пунктуація, пунктир, пунктуальний.

Тире – слово французьке. Означало воно у французькій – тягти. Першим застосував цей розділовий знак російський історик і письменник М. Карамзін на початку XIX ст.

Апостроф – наймолодший правописний знак нашого письма. З'явився він в українській граматиці і набув правописних прав за радянських часів. Назва знака взята з давньогрецької мови. Там вона означала: кривий, зігнутий, повернутий.

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Тамара Коломієць

Я ХОДИВ СЬОГОДНІ В ЛІС

Я ходив сьогодні в ліс,
Я грибів для вас приніс.
Повний кошик із верхом,
Ще й накритий лопушком.
Є у ньому сиріюжка,
І опеньок-тонконіжка,
І лисичка невеличка,
І товстий боровичок,
І засмаглий маслючок...
А оце ось хто такий?
Мухоморище старий!..
Ти чого заліз сюди?
Геть із кошика іди!

Блідо-жовтий – яблуневий,
Червонястий – черешневий...
Хризантеми – у куточок –
От і гарний килимочок!

Володимир Сосюра

ОСІНЬ

Облітають квіти, обриває вітер
пелюстки печальні в синій тишині.
В далечінь холодну без жалю за літом
синьоока осінь їде навманя.
По садах пустинних їде гордовито
осінь жовтокоса на баскім коні.
В'яне все навколо, де пройдуть копита,
золоті копита чорного коня.

Надія Приходько

ЖОВТЕНЬ

Тихо осінь ходить гаєм.
Ліс довкола аж горить.
Ясен листя осипає.
Дуб нахмурений стоїть.

Наталка Поклад

ОСІННІЙ КИЛИМОК

Ранок виткав килимок –
До листочка – ще листок:
Золотистий – тополиний,
Зеленавий – горобиний,

Загадки

В сумці зошит і буквар.
Хто до школи йде?

(двґлохп)

Букви всі від А до Я
На сторінках ...

(вґвґяґб)

Для письма, сказати прошу,
Що потрібно взяти?

(лтшоґ)

Ручки й олівці, щоб знали,
Ми кладемо у ...

(илґнґп)

Хто скликає на урок?
То гучний шкільний...

(жонґвґп)

Використати на уроках рідної мови

1. Мені аж страшно, як згадаю
Оту хатину край села!
Такії, боже наш, діла
Ми творимо у нашім раї...

- А) «І виріс я на чужині...»
Б) «Як би ви знали паничі...»
В) «Тече вода з-під явора...»

2. Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

- А) «І золотої й дорогої...»
Б) «На Великдень на солоні...»
В) «Садок вишневий коло хати...»

3. А ще до того, як побачу
Малого хлопчика в селі.
Мов обірвалось од гіллі,
Одно-однісіньке під тином
Сидить собі в старій ряднині.

- А) «І золотої й дорогої...»
Б) «І виріс я на чужині...»
В) «Мені тринадцятий минало...»

4. Село неначе погоріло,
Неначе люде подуріли,
Німі на панщину ідуть
І діточок своїх ведуть!..

- А) «Зоре моя вечірняя...»
Б) «Як би ви знали паничі...»
В) «І виріс я на чужині...»

5. В неволі виріс меж чужими,
І, не оплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу...

- А) «Тече вода з-під явора...»
Б) «Мені однаково чи буду...»
В) «І золотої й дорогої...»

(Початок на 3 стр.)

фізкультури, але захоплений понад все музикою. Зайнявши друге місце на міжповітовому конкурсі, театральний колектив Негостини отримав як приз вісім мандолін, два банжу, гітару та акордеон. Це була іскра, що розпалала в душі Миколи Майданюка бажання створити оркестр мандолін, названий пізніше «Негостинські струни». Десятки негостинських хлопців і дівчат професійно володіють і сьогодні струнами мандоліни чи гітари. Лунали і чарували українським мелосом струни негостинського оркестру, публіку в Румунії і в Україні зокрема на міжнародному фестивалі у Києві, на конкурсах та фестивалях, на святах вшанування видатних постатей культури.

Диригент шкільного хору, а потім хору Культурного дому, Микола Майданюк плекає, поперше, українську пісню, але ніколи не відмовлявся від зразкових шедеврів хорової музики румунських або інших композиторів. Його завжди вабила таємна краса гармонізування голосів, які б труднощі не доводилось долати.

Поклав на ноти за слухом багато народних пісень від негостинських носіїв, виконував ці пісні з своїм оркестром і збагатив таким чином репертуар такого виду інструментів. Хто говорить про хор та про оркестр мандолін в Негостині, то говорить про Миколу Майданюка, хто говорить про поета, музику та художника разом, то говорить про Михайла Волощука, а хто говорить про театр, то говорить про Дмитра Аріча та Дмитра Куяву.

*

Дев'ятнадцятого жовтня в Культурному домі села Негостини було свято. Негостинці, гості з України в особі професора Андрія Плішки та групи «Резонанс»; радник з питань української меншини в Міністерстві культури пані Ярослава Колотило, провід сучавської філії СУРУ в особах Бориса Петрашука – голови та Василя Паскара, заступника голови; голова Яської філії СУРУ Віктор Григорчук, університетський асистент д-р. Роман Петрашук, радник префекта Сучави Михайло Міхаеску-Анюк, заступник мера громади Балківців Іван Федюк, преподобні отці Іван Арделян та Данієль Петрашук, бувші і сьогоднішні культурні діячі Негостини. Всі разом вшанували особливо плідну культурну діяльність села Негостини та головних особистостей цього насправді духовного негостинського феномену.

НЕГОСТИНА - 65 років розмаїтій української культурної діяльності

Певна річ, духовне вираження негостинців давнє як і роди, що створили село; 65 років це тільки найяскравіший вияв в негостинському периметрі того внутрішнього тиску прагнення до світла правди, головно людей поєднаних з прадавніх часів з землею, на котрій розквітла найрозвинена культура світу Трипілля-Кукутень.

Звичайно, духовні колони, яких висвітлено тут, не єдині негостинські культурні діячі, за ними безліч інших фахівців, педкадрів, бувших

учнів нашої школи, сільських парубків та дівчат; не називаю їх, щоб не оминати когось та не образити, внесок котрих підвищує періодично завжди відкритий храм світла.

Вшанування почали панахидою за упокоєння усопших у Бозі негостинських культурних діячів, відслуженою в місцевому храмі Св. Димитрія преподобними отцями Іваном Арделяном та Данієлом Петрашуком.

В святково-прибраному Культурному домі, заповненому негостинцями та їхніми гостями, вокальна група у складі об'єданого сурівського хору під керівництвом Миколи Крамаря відкрила вшанування української культури в Негостині піснею «Ой зеленєс жито, зеленє/ Хорошої гості у мене».

Борислав Петрашук привітав добірне зібрання, підкреслюючи те, що СУР має за честь і за святий обов'язок відзначати культурні надбання українців, бо духовна діяльність це найголовніший чинник у створенні та скріпленні свідомості приналежності людини до певного етносу. Культура – це найсолідніший хребет кожної народності, що надає їй несхибної вертикальності та забезпечує невинне стремління до світла мудрості.

Микола Майданюк висвітлив головні періоди культурної діяльності в Негостині, починаючи з 1949 року, наголошуючи на театральній діяльності Дм. Аріча та Дм. Куяви, детально відзначивши роль вчителів О. Петрашука, В. Яноша із м. Серету та свою особисту в заснуванні та підтримці хору в Негостині, що налічував в 1954 році 120 осіб і брав участь в національній фазі

в Бухаресті в конкурсі такого виду культурного вияву. Перелічив докладно головні культурні події протягом 65-ти років, особистостей, що своїм внеском збагачували постійно культурні надбання негостинців.

Іван Кідешук визначив письменницьку діяльність негостинців. Гордиться Негостина тим, що має коло десять письменників, які збагатили своєю творчістю українську літературу. Десятки їхніх книжок стоять на почесному місці як в шкільній, так і в сільській бібліотеках.

Найяскравіша постать – це Іван Абрам'юк, письменник-науковець, закінчив факультет географії в Чернівцях та захистив докторську дисертацію у Відні, який написав найдокладнішу монографію села – нині знаходиться під друком – і який заложив окремий відділ сільської бібліотеки: «Фонд І. Абрам'юка».

Пані Ярослава Колотило відмітила плідну співпрацю негостинців у всіх заходах, організованих під егідою Міністерства культури, їхній негасимий потяг до духовної діяльності. Світилами такої співпраці були два міжнародні фестивалі української пісні, незабутній концерт народного українського артиста Назарія Яремчука та два випуски фестивалю «Співжиття» в Негостині.

Концерт у виконанні згаданого хору, вокального гурту «Свекрухи», групи «Резонанс» з Чернівців, а головно ансамблів «Червона калина» з Негостини, керівник проф. Юліан Кідеша, та «Козачок» з Балківців, керівник проф. Петро Шойман, просто зачарували публіку, піднесли душевний настрій до духовних осягнень.

Не могло інакше закінчитись як тільки виконанням духовного гімну українців «Реве та стогне» всіма колективами, врученням почесних дипломів та фотографуванням біля порогу Великого Кобзаря.

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОУ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОУ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România